[illegible] Telugu Bi-weekly [illegible] Telugu Newspaper
in H. E. H. The Nizam's Dominions

గోలకొండపత్రిక

తూర్పుబజారు, హైదరాబాదు (దక్కన్.)

ప్రతి సోమ, గురువారములు ప్రకటింపఁబడును

సంవత్సరం చందా రూ ౬-౦-౦ అర్థ ,, ,, ౩-౦-౦ విడి ప్రతిక ౦-౧-౦	**GOLKONDA PATRIKA** HYDERABAD, Dn. THURSDAY 14.2-1935 103587	ప్రకటనలకు వెల ప్రత్యేకము

సంపుటము ౯ } శా. శ. ౧౮౫౬ శ్రీభావనామసం॥ మాఘ శు॥ ౧౧ గురువారము ౧౪-౨-౧౯౩౫. { సంచిక ౧౩.

శ్రీ కృష్ణదేవరాయలు

[ఆగా. ఆగా ఇన్స్టిట్యూట్ [illegible] శ్రీకృష్ణదేవరాయల ఆంధ్రభాషానిలయములో జరిగిన కృష్ణదేవరాయల [illegible] పద్యములును, వ్యాసములును, యీక్రింద యొసగబడుచున్నవి. [illegible] రాయలనాటి స్త్రీలు అను ఉపన్యాసమున్ను, ప్రొఫెసర్ [illegible] ఉపన్యాసమున్ను ప్రకటింపబడుచున్నవి.]

—:(బాలికల పాఠశాల బాలికలు):—

సీ. కృష్ణరాయలకీర్తి [illegible]
[illegible]

గీ. [illegible]
[illegible]

వి. లక్ష్మీదేవిగారు
(ప్రిమెట్రిక్)

సీ. [illegible]
[illegible]

గీ. ఆట్టి [illegible]
[illegible]
కృష్ణరాయల [illegible]

గీ. ఎట్టి [illegible]
[illegible]

వి. సావిత్రిగారు
(ప్రిమెట్రిక్)

సీ. [illegible]
[illegible]

గీ. [illegible]
[illegible]

గీ. [illegible]
[illegible] శ్రీకృష్ణరాయ

క. [illegible]
[illegible]

యస్. భారతి రత్నాకరాంబగారు
(ప్రిమెట్రిక్)

గీ. కృష్ణదేవరాయలు [illegible]
[illegible]

వి. జె. [illegible]గారు

గీ. [illegible]
[illegible]

గీ. [illegible]
[illegible]

గీ. [illegible]
[illegible]

గీ. [illegible]
[illegible]

వద్దికొండ ఇందిర, ఎస్. [illegible] గారు

గీ. విజయనగర [illegible]
[illegible]

గీ. [illegible]
[illegible]

వై. అన్నపూర్ణమ్మగారు, 3 ఫారం.

శ్రీకృష్ణదేవరాయల ఆంధ్రభాషా పోషణ

సుల్తానుబజారు బాలికలయున్నత పాఠశాల విద్యార్థినియగు శ్రీమతి [illegible] ఆంధ్రభాష యెట్లు ప్రచురించి వృద్ధికి దేబడియెనో దానిని కృష్ణదేవరాయలెట్లు భివృద్ధికి దెచ్చెనో యను విషయమును విచారింతము" అని ఉపన్యాసపు ప్రధానభాగమును ప్రారంభించెను.

ప్రథమ మున భారతఖండమున బెంపొందిన వాఙ్మయసంస్కృతిమని పేర్కొనబడు భాష [illegible] ప్రాకృతము లను దేశభాషలను బెంపొందినవి. దక్షిణహిందూదేశమునగల దేశభాషలలో నాంధ్ర ద్రవిడ కర్ణాటభాషలు ముఖ్యమయినవి. ద్రవిడ కర్ణాటభాషల కాంధ్రమునకంటె ప్రాచీనములైనవి. ఈ రెండు భాషలలో గ్రంథరచన [illegible] క్రీస్తుశకము [illegible] ఆంధ్రభాషలో గ్రంథరచన ప్రారంభింపబడినది. గ్రంథరచన [illegible] పూర్వ మాంధ్రభాష [illegible] [illegible] రాజమహేంద్రవరము రాజధానిగా వేంగిదేశమును పాలించిన [illegible] రాజరాజనరేంద్రుని యాస్థానకవియగు [illegible] నన్నయభట్టారకుండును, [illegible] ఆంధ్రభాష [illegible] తెలియుచున్నది. [illegible] పూర్వమే యాంధ్రభాష [illegible] ఆంధ్రశబ్దచింతామణి యను వ్యాకరణమును రచించి [illegible] ఆంధ్రభాషకు [illegible] తెచ్చినదే [illegible] యీ [illegible]!

[illegible] కవిబ్రహ్మయగు [illegible] బమ్మెర పోతనామాత్యుడు మొదలగు కవులు [illegible] గ్రంథము లనువదించి ఆంధ్రభాషను మెరుగుపెట్టిరి. [illegible] అన్నియును [illegible] నన్నయభట్టారకుడు పంచమవేదమని [illegible] భారతమందలి యరణ్యపర్వములో కొంత భాగమాంధ్రీకరించె. [illegible] భారతపర్వములను [illegible] అరణ్యపర్వ శేషమును [illegible] ఆంధ్రభాషలో ప్రథమమున వెలువడిన [illegible] [illegible] ప్రబంధవాసన [illegible] ప్రబంధరచనము [illegible] కృష్ణరాయల [illegible] భాషావిశేషమై యున్నది.

ఆంధ్రభాషకు [illegible] కృష్ణరాయల [illegible] [illegible] ఆంధ్రపద్యము [illegible] [illegible]

[illegible] ప్రత్యేకమును తెలుపుచున్నవి.

ఆంధ్రకవితాపితామహుడగు అల్లసాని పెద్దన కవి [illegible] [illegible]

[illegible]

'నాట్యకళ-నేటి నాటకములు'

తణికెళ్ల వీరభద్రుడుగారి ఉపన్యాస సంగ్రహం

'భాస్కర'

౧౫ ఫిబ్రవరి పూర్ణిమాదినం ఆరోజున శ్రీకృష్ణదేవరాయల ఆంధ్రభాషానిలయంలో ఒక బహిరంగ ఉపన్యాససభ జరిగింది. అందరికి మల్లెకరపత్రంలో తణికెళ్ల వీరభద్రుడుగారి పేరుచూచి నేనుకూడా వెళ్లా [illegible] ఉపన్యాససభకి వీరభద్రుడుగారు గొప్పపండితులు వారికీర్తి హిందూదేశంలోనేకాక ఖండాంతరాలకూడా వ్యాపించింది. వారు ఇంగ్లీషు వాఙ్మయంలో అహర్నిశలు నిరంతరకృషి చేసి హిందూదేశంలో తమప్రత్యేకత స్థాపించుకున్నారు. వారి భావాల ప్రత్యేకవిలువ, ఆదరణుండికవల్ల ఈ ఉపన్యాసంలో సంక్షిప్తంగా "నాట్యకళ-నేటి నాటకములు"గురించిన వారి ఊహాల్ని పొందుపరచటానికి ఉపక్రమించాను.

ఈ ఉపన్యాసంలో యేమైనా పొరపాట్లుంటే అవి నావే అని మీరెరుగాల్సుంటుంది.

వీరభద్రుడుగారు నాటకాలనన్నిటిని నాలుగువిధాల విభజించారు. ౧. పౌరాణికములు ౨. చారిత్రకములు, ౩. సాంఘికములు, ౪. నవీనములు మొదటి తెగకి సంబంధించినవి "కృష్ణరాయభారము" "సావిత్రి" రెండో తెగలో, "చంద్రగుప్త," "మీరాబాయి. మూడో తెగలో తప్పక [illegible] వంగకులు, మొదలగునవి చేర్చారు. [illegible] క్రమంగా గ్రంథకర్త భావాల్ని, ఆశయాల్ని తెలుసుకోకుండా వారి [illegible] అనుకూలంగా నాటకాలని మార్చటంవల్ల నాటకంలో రసాభాసం కలుగుతుందని సెలవిచ్చారు. నటులెప్పుడుకూడా గ్రంథకర్త లక్ష్యాన్ని దృష్టిపథంలో వుంచుకొని నటించేకాని లాభంలేదు. ఆ నాటకంలోనుంచి కొంతభాగం, ఈ నాటకంలోనుంచి కొంతభాగం [illegible] నటిస్తే గ్రంథకర్త లక్ష్యం సంపూర్తికాక పోవడమేకాక నాటకం హృదయరంజకంగాకూడా వుండదు. గ్రంథకర్తలు తలిపై ఉత్తమమైన నాటకాలే వ్రాయవచ్చు లేక గద్య నాటకాలే వ్రాయవచ్చు కాని వాళ్లు [illegible] వ్రాయాండి లేకట్లా వ్రాయండి అని శాసించడం అవివేకం అట్లాయే నాటకసమాజమువ్వారికి ఆదివర్తే [illegible] ప్రజలు తెలుసుకోవాలి. కళ స్వేచ్ఛలోనే జన్మిస్తుంది, స్వేచ్ఛలోనే వృద్ధిపొందుతుంది కళోపాసకులకి [illegible] [illegible] రచన లెప్పుడూ బయల్పడవు.

"కృష్ణాపత్రిక"అధికారులు నాట్యకళ పణ్యాంగనగా పరిణమించబోతోందనిరి. కాని యిప్పటికే పణ్యాంగన అయింకవి. అభిప్రాయం [illegible] కలకాదు కవిత్వం, సంగీతం, శిల్పం, నాట్యం మొదలగు లలితకళల మిశ్రమముకాబట్టి అది లలితంలలితము.

స్త్రీలు నాట్యరంగంలో పాల్గొనవచ్చునా లేదా అనే సమస్యకూడా మనవి చాలా [illegible] దీన్నిగురించే కొన్ని మాసముల క్రితము త్రివేణీలో గొప్పచర్చజరిగింది [illegible] అన్ని [illegible] సమస్యని పరిష్కరించి స్త్రీలు నాట్యరంగంలో పాల్గొనవచ్చు [illegible] నిర్ధారణచేశారు స్త్రీలు స్త్రీపాత్రలు ధరించటం సహజమని. పురుషులు స్త్రీల [illegible] [illegible] స్త్రీలు స్త్రీపాత్రలు ధరిస్తే కళానైపుణి [illegible] అందువల్లపురుషులే స్త్రీపాత్రలుధరించాలని, అదే కళానైపుణిమూడా! వాదించేవారు కాని యిప్పుడిప్పుడువారి భావాల్ని మార్చుకొని స్త్రీపాత్రలు స్త్రీలేధరించాలని లోకానికి ప్రచురించవస్తున్నారు. [illegible]

ఆముక్తమాల్యదయను ప్రౌఢప్రబంధములను రచించి [illegible] [illegible]

[illegible]

ఆమనము ఈసమస్య పరిష్కరింపబడిందనే యెంచాల్సుంటుంది.

నాట్యరంగంలో ప్రవేశించిన స్త్రీలనడవడితో మనకేమి సంబంధంలేదని వ్రాకుచ్చారు వీరభద్రుడుగారు తమ ఉపన్యాసధోరణిలో వారు సచ్చరితలో కే దుశ్చరితలో మనముతీర్మానంగా వాదించుకోవడంమనవిషయానికేమీ సంబంధంలేదు వాళ్ల నటనాకౌశల్యమే ముఖ్యంగా మనంగమనించాల్సి వవిషయం,

నటులవయస్సు ఆధిక్యతవల్లకూడా కొన్ని సందర్భాల్లో నాటకరంగంలో రసాభాసం కలగటం సహజం [illegible] మారు కీ శే జార్జిమూర్ గారు షేక్స్పియర్ యొక్క రోమ్యో జూలియట్ చూడటానికెళ్ళారట అసలు అనాటకం జూలియట్‌కు పద్నాలుగుసంవత్సరాలుంటాయి కాని జార్జిమూర్ గారు నాట్యరంగంలోచూచిన జూలియటుకు [illegible] సంవత్సరాలుంటాయట. ప్రస్తుత ఈ నాటకంలో స్త్రీ స్త్రీపాత్రధరించుటవల్ల రసపుష్టికి తోడ్పడటానికిబదులు రసభంగం కలిగించింది షేక్స్పియరు కాలంలో కథానాయికపాత్రలు [illegible] సంవత్సరాల మగపిల్లలు ధరిస్తూండేవారు. దానివల్ల షేక్స్పియరు తలుచుకున్న కథానాయిక్కీ రంగస్థలకథానాయిక్కీ అట్టే భేదం కన్పించేదికాదు. కాని మూర్ చూచిన నాటకంలో అట్లాకాకుండా జూలియట్‌కి సహజంగావుండేవలసినదానికన్నా యెక్కువవడంవల్ల వారు అరసాభాసాన్ని సహించలేకపోయ్యారు. నాటకమధ్యంలోనే యింటికికూడా వెళ్ళారు. తరువాత చాలాకాలంగారు ఇంతతొందరలో షేక్స్పియరుని ప్రజలు మరచినందుకు చాలా పరితపించారు. ఇంకొక నాట్యకళ [illegible] షేక్స్పియరు పుట్టినదేశంలోనే నాట్యకళ అట్లా అధోగతిపాలవడం చాలా శోచనీయమని సెలవిచ్చారు.

తరువాత వీరభద్రుడుగారు కొన్ని ఇంగ్లీషు వాఙ్మయంలోని నవీనపక్కి నాటకాలని తీసుకొని వాటి నూతనపోకడలని సూచిస్తూ శ్రోతలందరిని తమతో భావప్రపంచంలో కీడ్చుకెళ్ళి ఆనందసాగరంలో మైమరిచేట్టు బుటకలు వేయించారు.

మేగారు "మాక్ అఫ్ డెస్టిని"లో నెపోలియన్‌వంటి కథానాయకుణ్ణి యెట్లా చిత్రించారో చూపెట్టారు సిలాండరులో కథానాయకుడు చేసే [illegible] పరిణయం కోసం [illegible] యెట్లా అధోగతిపాలైనాడో సూచించారు. హెన్రిక్ ఇబ్సెన్ సుప్రసిద్ధనార్వే గ్రంథకర్త బొమ్మరిల్లులో నోరా [కథానాయికి] యెట్లా స్వాతంత్ర్యంలేకుండా అరికట్టబడిందో చిట్టచివరికి ఆ మెభర్తని పిల్లల్నివదలి యెట్లా స్వాతంత్ర్యాన్ని తెంపుకుందో సెలవిచ్చారు. గాల్స్వర్దీ నాటకం జస్టిస్‌లో [illegible] [కథానాయిక] [illegible] కర్కశమైన రాష్ట్రసపంజరయమాలకి లోనై [illegible] మృత్యువు సాన్నిధ్యంలో శాంతంపొందింది. [illegible] [illegible] నాటకాలకి కృష్ణమాచార్యుల నాటకం "చిత్రాంగి"కి, కొంతసామ్యముందని సెలవిచ్చారు. "చిత్రాంగి" మాట రావడంతోటే వారికి గురజాడవారి "చిత్రాంగి" [illegible] ఆశోకం" జ్ఞాపకమొచ్చింది నూతనభాషా [illegible] సూతన నాటకాలు [illegible] చిత్రాంగి [illegible] చాలాతప్పని సెలవిచ్చారు. [illegible] చిత్రాంగిలో [illegible] చిత్రాంగి [illegible] జగన్నాథాన్ని [illegible] అటువంటి హీనమైన [illegible] సెలవిచ్చారు. చిత్రాంగి [illegible] తన కొంపేతనాన్నంతా జగన్నాథుడిపై మోపెట్టుతు [illegible] చిత్రాంగి నాటకంలో జగన్నాథానికి ప్రత్యేకస్థానముంది [illegible] రాజ్యపరిపాలనలో [illegible] చేయాలనే [illegible] వాడు. అట్టివాణ్ణి చిత్రాంగి [illegible] [illegible] సాహిత్యంలో నాటకానికి ప్రత్యేక ప్రాముఖ్యముంది నాటకానికెంతో [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

విజయనగర స్త్రీలు

(శ్రీయుత్ నందగిరి వెంకటరావుగారు)

ఆంధ్రకవితాప్రతిభను వెలువరింపించి పరిణయమయ్యే ఆమె నాహూయొత్తుగా గౌరవించి ఆంధ్రులైనను చిరగౌరవ ప్రేమలకు పాత్రులైనయల్లసాని అల్లసానియును అత్తవారింటి వారందర్ని ఆగ్రాసనంలో వుంచి అమితఆదరం చేసేవాడు అత్త వారింటి కోడలికు చీనిచీనాంబరాది కానుకలొ కట్నాలు పెట్టేవాడు. నేటిరాజువలె గొప్పమరిచి ఆకవితాలకు తనస్వంతచేతులతో గండపెండేరము తొడిగాడు ఆకవిపల్లకిని స్వయంగా మోసి పూరణించాడు అట్లాంటి అల్లసాని మంచితనాన్ని యెన్నడోదింపారి ఆయన నాటిస్త్రీల విషయాన్నెకింతగమనించటం విస్మయం చేయొచ్చు కాని నాకు సామాగ్రవిపించింది కవితానికి స్త్రీ, అంటేయింటికి దీపంకవికి కవిత (Inspiration to a poet) పుష్పానికి పరిమళం దేవాలయానికి దేవ్యవిగ్రహం లక్ష్మీనివాసస్థలంలో వుంచి పూజించిన నారాయణున్ని మూడులోకాల మొక్కుతాయి గంగనెత్తి శిరసావహించిన శివునికి మహామునులు మొదలైన సాష్టాంగ నమస్కరిస్తారు సత్యభామపాదానికి తననెత్తి వల్ల నొప్పి కలిగనని పరితాపపడ్డ ఆగోపాలవాడి నామస్మరణతో నిద్ర లేస్తుంది నిద్రపోతుంది లోకం ఈయుగంలో కూడా స్త్రీకి సమానగౌరవం యిచ్చి ఆరాధనం చేసే గేహానికే ఆదేవుడు ధనం ధాన్యం, సంపద యిస్తాడు ఆజాతికే ప్రపంచంలో గౌరవం దానికే యశస్సు. దీనంతా అరకు తనయశః కీర్తిని లేవనెత్తేట్లు అల్లసానికి దైవం అనుగ్రహించిందికూడా యిందుకనే.

నాడప్పుడు దేశదేశాల్లో తనజయదుందుభిని ప్రతిధ్వనింపజేసిన ఆనాటి విజయనగరం యిప్పుడు "హంపీపట్టణం" గా నిలిచింది. త్రికంబుపత్రికమండలంలో చేరటంవల్ల ఆమండలమంతా అశుచి అయినందున నాటి శాసనాలన్ని కుప్పలు కుప్పలుగా వొచ్చి విజయనగర అంగళ్లలో తలదాచుకున్నట్లు మణిమాణిక్యాది అమూల్యవస్తువులు రాసులుగా పడివుండేవట అప్పటి ఆనిమాల్యత్వం యిప్పుడు మిగిలివున్నదల్లా ఆరాతిదిబ్బల్లో ఆకంపపాదల్లో శౌర్య పరాక్రమాలన్ని తనుసాక్షేనని అపీగిన ఆహిందూత్వమునకు హిందూత్వాన్ని చవిచూపి పురమంతా సర్వశోభాయమానంగా జయజయధ్వానాలు చెవుల గిలుపాడిన ప్రకాశంకొవించి పురనారీమణులు వొళ్లుమరిచిశోభాగ్రహాలమండి పుష్పవర్షం కురిపింప కృష్ణరాజవ్రాలేగిన ఆవీధులు కొన్ని యిప్పటికీవున్నాయి, అనాటి వైభవాన్ని అనుభవించింది మేమేనని మనతో చెప్పి దేశానికి ఆశోభనంచరించలేక ఆఆనందంతో అదృశ్యం కాలేక అవీధుల వెంబడి నడుస్తోంటే అప్రాంతాన్నంతా ఆక్రమించిన శిలలు ... లోపడిగి భిన్నమైన స్త్రీవిగ్రహాలెన్నో అవుపడ్డాయి వాటిని కాలుకేక నాహచెయ్యలేక, ... లేక, నానా చెయ్యలేక అవిదేవాలయాల్లోని దేవతావిగ్రహాలుకావు అవి అందంకోసం అలంకారంకోసం రాజమందిరాల్లో సైన్యాధిపతుల సౌధరాజాల్లో అమర్చబడ్డయాస్త్రులని చూడ్డంతోటే బోధపడుంది స్త్రీవిగ్రహాన్ని మంటపస్తంభాలపై మందిరద్వార ప్రాంతాల చెక్కటం అప్పటి శిల్పనైపుణి అలంకారవిధం ఆరాజు ప్రాతఃకాల స్నానాద్యనుష్ఠానాల్ని తీర్చుకొని రాజ్యవ్యవహారాలి నిర్వహించడానికి ప్రత్యేకమైన మంటపంలో కొలువుతీర్చేవాడు ఆమంటపం రత్నాలమర్చబడ్డ బంగారు రేకుల్లో సర్వాంగసౌందర్యంగా వుండేదని పేసుగా చెప్పాల్సినఅవసరంలేదు ఆమంటపానికి రెండువేపులా రెండు స్త్రీవిగ్రహాలుండేవి రాతిని మనిషియొక్కండే ప్రాణంవుట్టిం నట్లుండేవని చూసినవిదేశీయులు రాశారు. ఇట్లాగే యితరముఖ్యమైనసలాల్లో వీటివిట్టి ముగం స్త్రీవిగ్రహాలలోని అంశాన్ని సర్వాంగంచడంలో లోపం చేయలేదని తెలుస్తోంది. అప్పటివారు స్త్రీలోని ... కొంతవరకు గుర్తించినున్నారుకూడా.

అనుహారాజు రాణీవాసమే గొప్పపట్టణమంత పెద్దది. వెనుకటేన్నో ఆడవాళ్లయాలుండేదని వింటామే ప్రమీలదేశంలాంటిది. అట్లాంటి పట్టణంగా అంతఃపురం అంతా స్త్రీమయం గుడిగంటకొట్టే చాకర్లు, దివిటీలు వెలిగించే మంత్రి పల్లకీమోసే భోయీలు, యితరచాకిరీలు చేసే సేవకులు, అంతా స్త్రీలే పన్నెండువేలమందిచిన సంఖ్య వాళ్లది కృష్ణరాయుని భార్యలు పన్నెండుగురు. వీరందరికీ యేమాత్రం తీసిపోక మందిరాలు, సేవకులు, సౌఖ్యాలు అరాజాల్చేశారు. తాము పుట్టింటినుంచి తెచ్చుకున్న సొమ్ములుగలూ సొంతజీతాలుకూడా వాళ్లకుండేవి, వాటన్నిటిమీద వాళ్ల స్వాతంత్ర్యం ముఖ్యంగా ఉండేది అంత పెద్ద సమూహంలో వేలమంది స్త్రీలపట్ల ... డేట్లు వేశారు వాళ్లు ఏవిధమైన సౌకర్యాలు పొందేవాళ్లు ప్రతి ముఖ్యమైన యెన్నివుండేవో! అంతఃపురంలో స్వతంత్రంగా విహరించే విశాలమైన యింటిలో ఇంటిలోపల ... మందిరాలు దేవాలయాలున్నాయి అనేకంవుండేవి. రాణీ ... భార్యలో ముఖ్య

స్త్రీవిగ్రహాలెన్నో యెవరయిన్నారో యిక్కడా బావుండేట్లు బిగ్గరగా విహరించేవారు. రాజు సౌఖ్యాన్ని ... కంచి యిక్కడకు వస్తే అప్పరస స్త్రీలు యిక్కడకు వస్తారు. ఏకరాజాశ్యాలు వాళ్లందరితో వుండే వారు వారి కాల్కక్కడేశాన్ని విచారచేయగల సౌందర్యయుక్త వంశజులైనారు అలాంటి విలాసవంతులుగనుకనే ఆరాజులను యేదాడికూడా ఆమైన శత్రుప్రజలకు దర్శనమివ్వటం కష్టముగా తోచేది

శిలావశిష్టమైన అపురూపదేశంలో తమకు కోంటే అభిముఖమైన యెత్తుగోడకల ఆవరణం (Encloure) పోడాటివుస్తుంది దానిద్వారం దగ్గర (Archealogical Department) శిల్పశాఖవాళ్లు పెట్టినబోర్డుమీద జెనానా అనివుంది కానిలోపలికెళ్లి చూస్తే మూలమూలకీ అక్కడిస్త్రీలకే యేమిలోపంలేకుండా చతురస్రంగా నాలుగు పక్కలా నాలుగు బురుజులు Watchtowers గల పెద్ద చిన్న ఆవరణమది రాణీవాసమంతా అదేనంటా విశ్వసించలేము. అయితే ఆప్రదేశంవుండవని బట్టి అదిఆరాణీవాసంలో నాటి ఒకభాగమని పాండిత్యంతో పొరపాటు పడితే దాంట్లో వున్న కమలమందిరం (Lotusmahal) చూస్తే ఆశ్చర్యంకలుగుతుంది దానికి తామరపువ్వు మైనతివ్వుల మండగముల్లోంచి యీమందిరం యెట్లాతప్పించుకుందో విజయనగరం చెక్కు చెదరలేదు తమమనుము రుటంవల్ల పచ్చ బారినవున్న విగ్రహముతో యింకా మనోహరంగా వుంది, పెద్దపావుజాలో కమలాకృతికల రెండంతస్థుల మందిరమది అహావ్రజాలో నిద్ర ... ఆమందిరం అలంకారాలతో వుంచేయింకా యెంత అందంగావుంటుందో బంగారు పూలు కుట్టిన తెల్లంగరఖా తొడుక్కొని ఆకృష్ణరాయుడు మెడితే వూసిపోయే అప్సరసాంపస్త్రీలతో ఆకమలమందిర మధ్యభాగంలో విలాసవిహారం చేస్తున్నట్టే అవుపడుతుంది ఆదంతా మొగ పురుషుడు రాణీరాణీవాసమని జ్ఞాపకం వొచ్చి నప్పుడు నిస్పృహంగా విహరించే ఆరాణులు అవుపడ్డారు నదంతా భ్రమ అని స్ఫురించటంతో సౌందర్యమయం క్షణించిపోతుంది ఆసౌందర్యమూర్తులరక్తంలో మునిగివున్నట్టు వొళ్లు జలదరిస్తుంటుంది

అప్పన్నెండుగురిలో ముగ్గురుముఖ్యమైన భార్యలు రాజు కు వొకామె ఓడ్రదేశాధిపతికూతురు, రెండోఆమె శ్రీరంగపట్టణాధిపుని పుత్రిక, మూడో ఆమె వొకరాజుకూతురు కాదు కు ఆయనజాలికగూడా చెందింది కాదు ఆమె గాయకులమోహాపు భార్య (Romanitic Wife) చిన్నానాటి రాయలు చిన్నవాడుగావున్నప్పుడామెను రాజనగరిలో పరిచారికగా చూశాడు. ముగ్ధుడయ్యాడు మోహించి జయించాడు తనరాజ్యానికి వచ్చింది యివారి పెళ్లాడి పట్టమహిషినిచేస్తానన్నాడు నెంతో సంతోషించి ఆమాట మాటనిలిపాడు ఆమె పేరుమోహనశృంగారమైన పట్టణం కట్టించి ఆమెతో కూడా అక్కడవున్నాడు అన్నిటితోబాటు ఆపట్టణాన్ని కూడా నూతనరూపం దాల్చి యిప్పుడు హాస్పెట్ అనిపించుకుంటుంది రాయలు గొప్ప రాజకీయ ఆదిమతానికి అర్హుడేనివాడే అయితే దాసులా చాపానికిదిద్దంగా ననవటానికియెంత ధైర్యమైనుండేనో కావాలి, రావణువంటి రణధీరుని జయించాలని సాంప్రదాయ విడంగావొచ్చే ఆచారానికి స్వస్తి చెప్పటంమూలకనకాదు అంగీకరించారు సుఖానికి దొప్పతివహించిన కృష్ణరాయుని వంటి రాజాను యెంతో స్తుతించవాడట సామాన్యంగా వివాహమయ్యే చిన్నయీమూషిల్లకాదు రాయలకన్న పెద్దే అవుటనుగా ఆసంభవం కాదు క్షత్రియవనితకాదు సామాన్య స్త్రీ పరిచారిక అట్లాంటా మెనిపెర్బయిందాన ఆరంగిపచేసాడు ఆమెసహవాసంలోనే ఆమెని పెళ్లాడటం రాయలుకి తప్పనిసరికాదు అవసరంకాదు వివాహంలేకండా ఆయనతనవాళ్లను చేసుకున్న స్త్రీలెందరో వుండేవారు, గరిక్షావాహ్ గా ఆమెను ప్రాచడానికి ఆయనకుపీఠం ... కానియిట్టాంటిదికిష్టసిస్తితిలోకూడా రాయలు బహిరంగంగా ఆమెనువివాహమాడి ఆమె పేరట పట్టణం కట్టి అక్కడవుండటం ఆయనయెంత అనుపమ ప్రేమా త్యాగాన్ని చాటుతుంది రాకులంటే శత్రురాజాపక్కలోపిబలికే కాక, పెద్దనతో పోటీపడిన పండితుడే కాక, శక్తిసామర్థ్యాలకీర్తిఅన్నిటిని మించిన నవేయగల ప్రేమను ప్రదర్శించగల ప్రేమికునికూడా నిజాపుసకుడు అంతటిధీర్ఘహృదయుం లోకాయుక్తాగల్లిన అచిన్నాదరేదో అదృష్టం ఆమెదన్య

ఆడవాళ్లంటే మొగవాడివొక్క చూపు మాత్రంతో నపవిత్రంఅయ్యేవిరికి జాతువుగా పరిదర్శించే పద్ధతి, గోషా. తురకవాళ్ల సాంప్రదాయం కానికారణం నేటేనెయ్యా ఘోషహిందువుల్లకూడాపట్టింది. నప్పటి రాయలస్త్రీలకుకూడావుండేదిది. నాపన్నెండువేలస్త్రీజనంవుండే రాణివాసం లోకిమొగవాడుమూవెళ్లడానికి వీలుండేది దగ్గర బంధువైనా చాలామురలివాడైతే రాజాజ్ఞ పొంది రాణివాసప్రవేశంకావించడానికవీలుండేది. రాజా భార్యతో ఆయనంగా వొచ్చిన వందితవ్యవరాణివాసంలోకి వెళ్లేవాడట అంతటివాళ్లకే ప్రవేశసాధ్యం రాజుకే భార్యతోనైనా అవసరంకలిగితే తనదగ్గర వున్న కొజ్జాను (eunuch) పంపుతాడు అతనుగూడా ఎలికవెళ్లనాకితల్లేకు ద్వారం దగ్గరవుండే రక్షకురాలు (Femaegaurd) తో రాజుదగ్గరనుంచి సందేశం వొచ్చిందని చెప్పి పంపుతాడు రాణితనఅంతరంగికసేవకురాలిని పంపుతుంది ఆకొజ్జావానితో సందేశం తెలుపుతాడు తరువాత రాణివాళ్లు దగ్గరికెళ్లటమా రాజు రాణిదగ్గరికెళ్లటమో లేక యెక్కడైనా ఏకాంతసమావేశంలో కలుసుకోవటమో జరుగుతుంది ఎప్పుడైనా ముఖ్యమైనసంబంధం ... రాణివారికి ... ఆమెగారికి ... మాసీప్రూటూయి చుట్టూ చుట్టులు స్త్రీలే వుండేవారు (Scarlet) ముఖమల్ వింతుగా కప్పవుంటుంది. మ్యానాని మూసుకుని దీని దేవంమెరిసింది బంగారుపూజ్యుతో కప్పబడి వుంటుంది. మ్యానాను యెత్తు నాలుగుర గలకొజ్జాలుంటారు రాణిలమ్యాపాపొస్తుంటే జనమంతా తొలగిపోవాలి

ఆటాగో పావున్నదన్నంతవూ నాస్త్రీ విద్యారంగ తేంనావన తెల్పటానికవి లేదు స్వాభావికమైన ఎన్నోభాషాసౌందర్యాలుండవి ఎవరోకవిత్వం చెప్పగలిగినంత పొందిత్యం కలవాళ్లుండేవి సంపుపాలత్యసంపాదన తన కవితామాధుర్య రాయలు కుచవిమూపటానికి పెద్దనయాలావాటినీ విశేషవినుగత్తిన వ్యాలను బహూకరించిరియిస్తే వాట్లోంది వోకా పన్యంరాయలకూతురు మోహనాంగి అనుదేవుండట వోకా నానుతండ్రితో చతురంగం ఆడుతో మోహనాంగి నాపన్నం చదివితేగాయుయుంది అదదానికి పెళ్లిమోమునకవికోలం వలకించాటల బల్లగ్లో ... పంటా ... నాలిబ మునగ రంగయొతంఓ ... ఆకథలో యిం అసత్యంవున్నా వెజయనగరంలో ఎన్నోశాసనాలు చాలా తప్పిపోయింది వెంపటువిద్యానాంశం నామా మోహనాంగి యెంతో పొందిత్యంకలదైవుండాలి నామ, "మరీచీపరిణయం" అనే గ్రంథము రచించిదట దాంట్లో అసత్యంవుండదు ఎందుకంటే పూర్తిగా అంతగౌరవం పారిపోకి కవ్యం, దాంట్లో అప్పటి మొగవాళ్లని బంధించడానికి బహూమతియిట్టా వాళ్లని యింకెందరో కప్పివుచ్చివుంటారు.

స్త్రీ లలితకళాభిరుచి

లలితకళల్లో ముఖ్యంగా గానవృత్యాల్లో అప్పటిస్త్రీలకు అభిరుచియున్నది. ఇంతోగంటాళ్లబుత్తవాళ్లు పరతంత్రత దు రాణులున్నయుం గా అభ్యసించేవాళ్లు నృత్యం నేర్పడానికి ప్రత్యేకమయినమంటపం వొకటుండేది. చాలా విశాలమయిన విశాలస్తంభాలతోటుంచేది దాంట్లోని ప్రతి స్తంభంమీద నృత్యాలభంగిమలు పాలనిలవలనలన ఏపానం posesప్రదర్శింపుండేది, నృత్యంఅయిపోవటంతోటే దాంట్లో మూనే అభినయం నిపుణ్య టానికి

నా స్త్రీలువివరాల్లోవుండటంచేత ప్రపంచజ్ఞానం అత పరమయనంతకులగ దేశాలు విశేషంతో నగరంలో గోడలమీద నదేశంలోని అన్నిజాతుల స్త్రీపురుషబొమ్మలు, వారి యాచార వ్యవహారాలు చిత్రించబడ్డాయి పొర్చుగీయువారి యాచారవ్యవహారాలు కూడా చిత్రలంగా వున్నాయి ఇవే కాక నానావృత్తులు తరిత్రాలు, గ్రుడ్డివాడ ... వంటివి కూడా వుండేవి,

భోగంవాండ్లు ఆనాటి నగరజీవితంలో ముఖ్యులు. వొకపట్టణానికి రాజెంత ముఖ్యమో, రక్షకభటులెంత ముఖ్యమో భోగంవారికూడా యంతముఖ్యం వాళ్లంతంతో సమానమని గౌరవించు నామమూ, బహుశా వాళ్లందరిని మించి హిందూసంఘము గౌరవించి భోగంవాళ్లకు గౌరవం స్థానం యిచ్చింది, బ్రాహ్మణులతో సమానం ... సతాం ... యింతనున్నగలవారు పట్టిలగా ... చాలంపురోత్సవాల్లో యివ్వాళ్ల భోగం వాళ్లుండి గోపురంవుండాలి ... బ్రాహ్మణులతో అసంపుభోగంవాండ్లే కూడా ... యింట్లో భొమ్మలకు ... దేవునిపూజాసమయంలో "ధూపం సమర్పయామి, గంధం సమర్పయామి, పుష్పం సమర్పయామి" తో బాటు, నృత్యం సమర్పయామి, గానం సమర్పయామి" కూడా కావాలి భోగంవాళ్లు సముగ్రహించే మొగవాళ్లకి కొంతమంది తెలియదు హిందూసంఘం కాని, ఆమెను మొవృత్తిని గౌరవంగానే చూసుంది. అతిమ్మగహించే పురుషులు ధనవంతులైతే మరీ గౌరవనీయులవుతారు. ఇట్లా ప్రకాశంతో బాటు నాడు భోగంపట్టుమా ఉత్సవాలు పవిత్రమయింది ఆయనదర్శనం ఆభార్యకూడా చూసిన మొగడివచ్చాడు మోతానాదివియుంగంలో భోగంవాళ్లకున్న గౌరవంపుట్టించారు దేవాలయానికి పూజారితో బాటు భోగంవాళ్లుకూడా ముఖ్యం కావాలి. ఈకాలంలో వాళ్ళు తెందరుగ కృష్ణరాయల్లో న్యాయమే వచ్చి యిం తరాజును చేసిన పొంత ... మంత్రికూడా గాయకులా వంటేలేద్దిపణముల్లాలి నానిభోగంవాళ్ళు అంతేసైతం వాళ్ళి అవసరం లేదు రాజా మనుము తాంబూలమాత్రం అనుభవిస్తారు కాని భోగంవాళ్లు మాత్రం యుద్ధంగా ... తాంబూలం వేసుకునేవాళ్లు వాళ్లుండేవి. పట్టణంలో అన్నుటివాళ్ల్లో స్త్రీలూ పురుషులూ కూడా అప్పటి పురుషులకు సంతానం చేసేవాళ్లు ... గణాన్ని, వాళ్ల మేడల్ని పరివర్తించాలి, లేకపోతే లాభమేంకాదేమో! కృష్ణదేవరాయల గ్రంథకర్త గావున్న అయితే యెందుకువాళ్లు దగ్గర ... యొబ్బున్నారు ... దిద్దుకుని వేపువేపు చెప్పులని కొనుకొనే ... ఆసక్తిలేదు ... వీరికే ... జలుసుచిన్నదే ... వాళ్లు ... వాళ్ళు లాడదేవదాసి ... కుందే పడుతుంది వాళ్ళు మూసేసుకుని మున్నమైపోయిన వాళ్ళను సవించి నాశాన్ని కన్నెత్తైనా చూడనిస్తాయి యెంతో

[గత సంచిక చూడుము]

గోలకొండ గ్రంథాలయము

వేయిస్తంభాలగుడిశాసనము:—(గంథకర్త విద్యార్థి శ్రీ అప్పన్నశాస్త్రిగారు ఓరుగల్లు వెల ౧-౦ రూ. పుటలు సుమారు ౧౫౦. పచ్చి రతము. దీనికి శ్రీ కెళపాండ్యాగో విందరావు తహసీల్దారుగారి కంకితమిచ్చినారు. మంచికాగితములు మంచి అచ్చు మూడు దేశపటములు కలవు. తుదిలో ప్రతాపరుద్రుని శిరస్సు అనుపటముకలదు. ఇది ప్రతాపరుద్రునిది కాదని మా యభిప్రాయము. గ్రంథకర్తగారి విపులమగు పీఠిక గలదు. చరిత్రాంశములను వివరించు భాగముకలదు. తర్వాత శాసనము ప్రకటించి దానిలోని శ్లోకములకు తెలుగులో తాత్పర్యము వ్రాసినారు.

చారిత్రక గ్రంథములలో అభిప్రాయభేదములుండక మానవు. ఉన్నంతలో గ్రంథమువిలువ తక్కువయని యనుటకాదు. శాస్త్రిగారి సిద్ధాంతములలోని కొన్నిటితో మేమేకీభవింపము. కాకతీయులు ఆదిలో జైనులుకారని వ్రాసినారు. వారాదిలో జైనులుగానుండినట్లు కొన్ని యాధారములు కలవు. మరియు కందూరుఅను పట్టణము ఎచ్చటనున్నదోయని శాస్త్రిగారు శంకించినారు. అదివారితో నెవరో తెలిపినట్లువర్ధమానపురమునకు ౧౦-౧౫ మైళ్లదూరములో మహబూబునగరు జిల్లాలో కలదు. అక్కడ కొన్ని శాసనములునుగలవు. అస్తలమను పరిశోధకులు చూచినశాసనములు సంపాదించవలసి యున్నది.

శాస్త్రిగారిచ్చినపటములిచ్చిరిగాని శాసనప్రతిబింబము లిచ్చియుండినచో పీఠికలో వ్రాసిన శాసనాక్షరముల పరిశోధకులకు లాభకారిగా నుండియుండెడిది.

వారు తుదిలోనిచ్చిన శాసనశ్లోకముల యర్థము చాల సరసముగానున్నది. వాంఛిప్రాయపడినట్లు ఈశ్లోకములు వ్రాసినకవి సామాన్య పండితుడుకాడు. అతనిది సామాన్య సంస్కృత పాండిత్యము కాదు(?)మే. శ్లోకములు చాల సుందరశైలినిగలవి.

మొత్తముపై శాస్త్రిగారి పరిశ్రమ చాల ప్రశంసనీయము. ఓరుగల్లు తత్పరప్రదేశములు చాల ప్రసిద్ధాంధ్రసామ్రాజ్యమున కాటపట్టులు. ఆంధ్రులకందరకును ప్రియమైన చారిత్రకస్థలము. ఇట్టిచోటనుండు ప్రాచీనచరిత్రను వాఙ్మయమును ఆంధ్రులకందిచ్చువారందరు ప్రశంసనీయులు.

ఆంధ్రా అన్యుయల్ (Andhra annual)

పత్రికాశకులు. బెనారస్ హిందూయూనివర్సిటీఆంధ్రా అసోషియేషన్ బెనారసు వెల ౧-౮-౦ అణాలు.

కాశీవిశ్వవిద్యాలయములో సుమారు ౩౦౦ ఆంధ్రవిద్యార్థులున్నారనియు. వారుకొన్ని సంవత్సరములనుండి ఆంధ్రసంఘమేర్పాటుచేసినారనియు, తర్వాత సంవత్సరమునకొకసారి ఆంగ్లాంధ్రములందు సంచికను ప్రకటించుటయేకాక నాటకప్రదర్శనములను చేయుచున్నారనియు ఏసంచికవలన గ్రహించవలసియున్నది ఈసంవత్సరము ప్రకటించిన సంవత్సరాదిసంచిక రెండవసంచిక, ఇందు ఇంగ్లీషుసగము భాగమును మిగతసగము ఆంధ్రమునకలదు. ఇంగ్లీషులో ౪౮ పుటలు మిగతాసగము ౬౦పుటలుకలవు. చాల అకర్షణీయముగా నున్నది జవహర్లాలుగారిపటము ముద్రింపబడినది. కేవలము బాహ్యస్వరూపమేగాక అంతస్స్వరూపమును నిది చాలమనోహరముగానున్నది ప్రతివ్యాసముకూడ విషయగౌరవముకలిగి నూతనవిషయములను తెలుపునదైయున్నది. కొందరు విద్యార్థులేగాక ఈశ్వరదత్తు. శ్రీరామమూర్తిగార్లవంటి సుప్రసిద్ధులు దీనికివ్రాసినారు. ఆర్. రామచంద్రారెడ్డిగారి యాంగ్లాంధ్రవ్యాసములు శైలియందును, హాస్యరసమందును నద్వితీయములుగ నున్నవి. భూషణంగారువ్రాసిన బెంగాలీకాంగ్రెదాస్యమను విషయము సత్యమే! అదివిచారకరమగునంశమే. మనయాంధ్రమునుండి బెంగాలీలు గ్రంథముల పరివర్తనజేసుకొనసాగాంధ్రులు తాముకు మంచిభాష సేవజేసినవారి గ్యాంచతెను. శ్రీరామమూర్తి ఎం. ఏ. గారు తెలివిగ్రామముల ఆంధ్రులలో ప్రకటించుకొనుటకై (advertisement) తప్పునట్లు. ఈయాంధ్రసంఘమువారు ముందుసంవత్సరము సంచిక నిస్సందేహముగా నమ్ముచున్నాము: అట్లుసంచిక ప్రకటించినపుడు ఆంధ్రదేశమునందు ఆయాభిమాన కొన్నిశ్రుతులను గురించిమేము ప్రత్యేకసంచిక Special Andora phets Number [illegible]

[illegible]

[illegible] ఈసంచికను మాకు పంపిన ఏ. బీ. వరదారెడ్డిగారికి కృతజ్ఞులము.

సు. ప్ర.

జాబులు

దలాల్లు—కోర్టులు

మనదేశములో పూర్వకాలములో కోర్టులు లేవు. అయినను ప్రస్తుతకాలమువలె కోర్టులు ... తీర్మానములు గ్రామపంచాయతీలో జరుగుచుండినవి. గ్రామపంచాయతీ వారు గ్రామములోకట్టి వివాదములుపడినను ప్రజల ..., సాంఘికమతీయ వ్యాపారవిషయములు ... విచారించి తీర్పుచేయుచుండిరి. ఆకాలములో, ఇప్పటివలెనే ... తీర్మానములో ... జరుగుచుండెడిది. ఇప్పటికి చెన్నపురిరాజధానిలో పంచాయతీకోర్టులు యున్నవి. [illegible] పంచాయతీలయందుండిన విశ్వాసము యిప్పటివాటియందు లేదు.

ఇప్పుడు సర్కారువారు ఏర్పరచిన న్యాయస్థానములలో అన్నివిషయములు తీర్మానపర్చబడుచున్నవి. అయితే ... న్యాయవాదులకు, సాక్ష్యములకు ... ప్రధానమైనది.

[illegible] దలాల్లు ... [illegible]

[illegible]

ఇట్లు
[illegible]

మాల మాదిగలలో బోగముపాడు

మహారాజశ్రీ గోలకొండ పత్రికాధిపతి
హైదరాబాదు గారికి

అయ్యా!

మాలజాతియందు కొన్ని చోటులలో మాలబోగము ... [illegible]

[illegible]

ఇట్లు
పీసరి వీరన్న పంతులు

ఓరుగల్లు పత్రిక

ఆంధ్ర మహాశయులారా!

[illegible]

ఇట్లు విధేయుడు
పీసరి వీరన్న పంతులు

శాఖోదిములు

వైద్యభాస్కర శ్రీమాన్ వి. వి. వరదాచార్యులు గారికి — [illegible] గోలకొండపత్రిక ... [illegible]

[illegible]

ఇట్లు
[illegible] నారాయణరెడ్డి

జిల్లాల వార్తలు

ప్లేగువాడను కాళీచేయమను మూఢ విశ్వాసము

భువనగిరిలో ప్లేగువ్యాధి

(స్వ. వి., ౩—౫—౪౪

తోళ్లవారి ఇండ్లను పోలీసువారు కాళీచేయించుట గ్రామమంతయు ఖాళీయయినను తోళ్లవాండ్లుమాత్రము ఇండ్లనువిడచి వెళ్ళలేగా ఎక్కడున్నను అల్లా అక్కడే కా బుద్ధీమారి అల్లాదరప్రున్నది వచ్చినది. పారిపోతె తప్పునదికాదు. భయపడవద్దు అని వారికుల పెద్ద చెప్పెనట ఇతే కాదు. ఇండ్లువిడచిపోయినవారికి ను జుర్మానయనికూడ చెప్పెరట. ఈకారణముచేతనే తవాడలోని ఎవ్వరును (అందరును మహమ్మదీయులే) వెళ్ళలేరు వారములో నురుగుకాలు తెమ్మన; కసాయి పెద్దగొడ్లన కోయు దుకాణము లెక్కన; తోళ్ళకంపుఎక్కువ. కషాయి, శుభ్రత తక్కువ. ఎలుకలుపడెను. మనుష్యులు బీమారికౌజొచ్చిరి ధైర్యములున దరెను! కులపెద్దకట్టు భయపెట్టుచుండెను. ఎవరోయీసంగతి పోలీసువారికి తెలియజేసిరి డాక్టరు సా॥గారు వాడ పూర్తిగ ఖాళీచేయవలయునని చెప్పిరి వీరిమారికి భయపడి పారిపోవుట దేవునిపై నమ్మకములేని దుద్ధమని యు, మరియు వస్త్వాసాదవియు వాదించిరట, గాలి చెడిపోయినదానికి మనుష్యు తప్పుకొనుటయేమి! మంచిగాలి లోనికి వెళ్లుట దేవునిపై నమ్మకమునకు లోటులేదు. ఇంతటితో వెనెలకున్న పోలీసు ద్వారా కాళీచేయింతుమని చెప్పి డాక్టరు గారు వెడలిపోయిరి తెల్లవారి ఆ కేసులాయెను మరువాడు పోలీసువచ్చి ఇండ్లు కాళీచేయించిరి. కాని వీరినుండు న్నవాడ్లుమాత్ర ఇండ్లలోనే ఆగిపోయిరి మూఢవిశ్వాసములు మానవుల కెంత లు అపాయములందైనను బసెద్దోనునుగదా?

(ప శు ప రి గ ణ న ము)

దావాత్తు రెండువారములనుండి అర్గాముమునందు పశువులను లెక్కించుచున్నారు. ఇందుకై ఇంచుమించు ౬౦ మందిని ముఖ్యముగా మకోణదారులు పెట్టిబట్టిరి. గ్రామమునందు ప్లేగుదడచేతను కొందరు పాహుకాళ్ల గుమాస్తాలు పర్యగామములందుంచెను మజూకురీలకేమాలినిచ్చి లెక్క పెట్టించియు కొందరు స్వయముగానుగి కష్టపడి లెక్కలు చేసి లెక్కలు ఇచ్చుటకు తప్పించిపెట్టిరి గారు ఇంకను పశువుల జుర్మానాచేయుదురని పత్వారి గారకమున్నదని చెప్పి ప్రతిమారకు నిండు పిలోలంకలు పెట్టి లెక్కలు తప్పున్నవని చిక్కులు పెట్టుచున్నారట కొన్ని (౫) శుద్ధమైనను చేతులోపెట్టిన ఇకనేమియు చిక్కులుండవట కష్టపడి తిరిగి పనులు చెడినను పైనుండి దండులు దప్పవయెను ఏమన్నం చే పతితగూడి దప్పను మేమింక యొక డమొత్తుమంచుమని మమారకనిందాలు సుతిగొనుచున్నారు తనక్కపాటులు తాండవమాడుచున్నారు

వెలుతురుపట్టివిషయమైఅసంతృప్తి

నూర్యాపేటవాసుల కష్టములు

ఒక విలేఖరి మాకిట్లు వ్రాయుచున్నాడు:—

నూర్యాపేటలో లోకల్ ఫండువారు రెండుమూడుసంవత్సరముల నుండి వెలుతురుపన్ను వసూలుచేయుచున్నారు. కాని సమాయి దీపములులేవు. అక్కడ కిరాయియింట్లో వున్నట్టువున్నది. కాని స్వంతయింట్లలో యున్నట్టులేదు. వెలుతురుపన్ను యివ్వమనియంటే ప్రతిబంధకము చేస్తారు. మేము సర్కారివారిని పన్ను వసూలు చేసి దీపములు వెలిగించకపోవుట యేమికారణమని యడిగితే యింకా ఒకనెలలో జులలో లైటుయొక్క ఏర్పాటు చేస్తామని యంటూకొని ఆగడు చేయించుట కనపడుటలేదు యింతవరకు లైట్లులేవు వీధులలో పోవువారికి రాత్రివేళల నడుచుటకై మహాకష్టముగానుండును సందులలో నడుచుటకు యింకొంత కష్టతరమని చెప్పుటకు వీలులేదు.

టోలీ టెక్సు

ఇక్కడ టోలీ టెక్సుకూడ వసూలుచేయుటకై మంజూరియగుచున్నదని తెలియుచున్నది

జాగీరుప్రభుత్వము క్రిందికివచ్చుట

హిప్పలగోవడ యను జాగీరువిషయమై యిరువురువారసులకు తగాదరాగా ప్రభుత్వమువారు నా జాగీరును యివి వారల క్రిందికి తీసికొన్నట్లు తెలియుచున్నది.

వడ్డివ్యాపారి గొడ్డలితో కొట్టుట

కృష్ణాగ్రామములో నివసించుయొకడు తనసేవకుని చెల్లారంయను గ్రామములో నివసించుచుండి ఒక వడ్డీవ్యాపారి వద్దకు పంపెను ఆసేవకునికి వడ్డీవ్యాపారికిని మాటలు ఉద్రేకములోనికి దిగగా వడ్డీవ్యాపారి కోపావేశముతో ఆసేవకుని కాలిపై గొడ్డలితో కొట్టెను. సేవకుని కాలువిరిగెను. వడ్డీవ్యాపారి పోలీసులకు చిక్కియున్నాడు.

జాగీరులలో మాఫీలు

జనాబ్ నవాబ్ ... సాలార్‌జంగ్ ... గారు ఈసంవత్సరములో ... నవాబ్ ... జాగీరులో వసూలు కావలసిన భూమిశిస్తులపై రూ ౧౮ కి రెండేళ్లవరకు మాఫీని మంజూరు చేసినారు యిట్లే ... జాగీర్దారు ... నవాబు కూడ పట్టీ రయోతులవరకు నూటికి ౧౦ రూ॥ మాఫీచేసినారు

స్థానిక వార్తలు

గుల్బర్గాలో మొఅజంజా బహాదర్ గారు

౯ ఫర్వర్ది ౧౩౫౪ ఫ॥

హాలాషుక్ నవాబు మొఅజంజాబహాదర్ గారు ౫ ఫర్వర్ది ౧౩౫౪ శుక్రవారం సాయంత్రము ౫గంటలకు గుల్‌బర్గా షరీఫ్ స్టేషన్ పై తమపరివారముతో చేరినరు గొప్ప ఉద్యోగస్థులందరు శ్రీవారికై వేచియుండిరి ఎర్రని ఖమల్ బట్టతో ప్రదర్శనము చేయబడియుండెను ఒకపైపునుంచి పెంబళము ఉమర్చబడియుండెను నలువైపులరంగురంగుల పతాకములు వ్రేలాడగట్టబడియుండెను రాజ్యమాయము గారు సతీయుక్తులై పెద్ద ఉద్యోగుల స్వాగతవందనము గొని ప్రసిద్ధిపహించిన ఖాలాబందె నవాజుదర్గాకు వెళ్లి పుష్పములుచెల్లించి వందనముచేసి పురములోవున్న అజ్జర్ హుసేన్ సా॥గారి గృహబంధువులిచ్చేసిరి. అక్కడి కృతము గావించుకొని తిరిగిస్టేషన్ వైపువచ్చిరి. ఫలహారము ఆ అనంతరము బండి బొంబాయివైపు వెళ్లినదని తెలియుచున్నది.

పెద్ద మార్కెట్టు గడియారము ఆలస్యముగా నడచుట

హైద్రాబాద్ ౫ ఫర్వర్ది ౧౩౫౪.

మహబూబ్జాహీమార్కెట్టుయొక్క పేరుబడసిన గడియారము ౪ ఫర్వర్దినుండి ౧౦—౧౫ నిమిషములు ఆలస్యముగానడచుచున్నది. నగరాభివృద్ధి శాఖవారికియీవిషయమయి మందలింపుచేయబడినట్లు తెలియుచున్నది ఎందుకనగా గడియారము వెలగలది. ఎక్కడికంపెనీనుంచియో తయారయి వచ్చినది. గానమందలింప గావించబడినది.

ఉస్మానియా ఆస్పత్రి [illegible]

౧౧ ఫర్వర్ది ౧౩౪౨ ఫ.

మూసానదితో కలసి, ఉస్మానియా వైద్యశాలకును మధ్యలోనున్న ల్యాతి పడినందున ఈదయము అరువరకు ఏ విధమైన బండ్లయొక్కగాని మోటరు కారులయొక్కగాని చప్పుడును రోగులు సహించుట కష్టమగుటయేగాక వారికి నిద్రాభంగముగూడ కలుగుచున్నది కాబట్టి సర్కారి ఆరోగ్య శాఖ దఫా (౨౦౦) జిమిన్ (౩) ప్రకారం యే బండివారికి ఆరోగ్యముగుండ అసమయమున బండ్లుగాని మోటర్లుగాని పోరాదు పాదచారులై వెళ్లువారికి యేవిధమైన ఆటంకము లేదు అని ఆరోగ్యశాఖవారు ఏర్పరచినారని తెలియుచున్నది.

హజ్ యాత్రికులు

తే ౧౧ ఫర్వర్ది ౧౩౪౨ ఫ.

హైద్రాబాదు శ్రీయుత మౌల్వీఖాజా మొహియుద్దీన్ జాకటుగారు యాత్రార్థమై సోమవారమునాడు సాయంత్రము ౫ గంటలకు హజ్‌కు వెళ్ళినారని తెలియుచున్నది.

సర్ సి. పి. రామస్వామయ్యరు ఉపన్యాసము

సర్ సి పి రామస్వామయ్యర్ గారు (లిగ్ట్ ఆఫ్ లైఫ్) అను విషయమును గూర్చి ఉస్మానియా కాలేజి భవనములో ౯ ఫర్వర్ది ౧౩౪౨ నాడు సర్ అమీన్ జంగ్ బహాదరు గారి అధ్యక్షత క్రింద ఉపన్యసించిరి

మతము మార్చుకొనుట

౧౧ ఫర్వర్ది ౧౩౪౨ సా॥

హైద్రాబాద్ దక్కన్ యిలాకా జిల్లా వరంగల్‌లో మట్టెవాడ ఉస్మానియా (మసజిదు) ప్రార్థనమందిరములో ఒక రజపూత్ యువకుడు మిస్టర్ బక్షిసింగు అనువాడు ఖతీబు సా॥ గారి ఉపదేశము వల్ల తేది ౬ ఫర్వర్ది ౧౩౪౨ సా. నాడు యిస్లాం మతం స్వీకరించినాడనియు మొదటి పేరుమార్చి మహమ్మద్ అబ్దుల్ కరీం అని పేరు పెట్టినారనియు తెలియుచున్నది.

దొంగలు జైలునుండి పరారియగుట

౧౧ ఫర్వర్ది ౧౩౪౨ సా॥

హైద్రాబాదు సెంట్రల్ జేలుయొక్క పాతిక ఖైదీ ౯ ఫర్వర్ది ౧౩౪౨ రాత్రి. ఒంటిగంట రెండుగంటలకు మధ్య ఒకడు పరారి అయినాడు మొత్తంలో వీరు ముగ్గురు సత్తయ్య, తుల్జారాం మరియొకడు కలిసి జేల్‌ఖానా మొహరీగొట్టము ద్వారా గోడమీదికెక్కి యవతలి ప్రాంగణములో మూకిరి. సత్తయ్య వెళ్లిపోయెను. తుల్జారాం అదే ప్రకారం చేయగా, కాల్వగొట్టం విరిగి క్రిందపడిపోయినందువల్ల అతనికి గొప్పగాయములు తగిలినవి. ఈ ఘనకార్యము కొరకు ముగ్గురు ప్రేరేపించినప్పన్న పన్నుగడలు పగా తుల్జారాం [సోగల్ ఖానా] ప్రాంగణములో పడి ఖైదీలు వెళ్లిపోయిరి, పారిపోయిరని అరచెను. అప్పుడు అనుపురి జైలు అధికారి ఘంటమ్రోగించెను. అందరు లేచిచూచేవరకు ఒకడే పలాయనమైనాడని తెలిసెను, ఆ ఖైదీలు ముగ్గురు మొదట చెక్కలు చంపిరని నేరము మోపబడినవారే

విషాదములు

ప్రభుత్వ న్యాయశాఖ కార్యదర్శిగారగు మౌల్వీ ఫకీరుల్లా సా॥ గారి సతి ౯ ఫర్వర్ది ౧౩౪౨ సాయంత్రము కీర్తిశేషురాలైనదని తెలియుచున్నది ఆమెను పక్షవాతము కొద్దికాలమునుంచి బాధించుచుండెనట

౧౧ ఫర్వర్ది ౧౩౪౨ ఫి

హైద్రాబాదు హైకోర్టు జానూబీ సూపర్‌డెంటుగారగు శ్రీయుత డాక్టర్ రామచంద్ర మొదలియారుగారు దీర్ఘరోగమువల్ల ఉపకారవేతనముపై చాలించుకొని కొద్దిరోజులుగ డెను. కీర్తిశేషులైనారని తెలియుచున్నది. వీరి ఆత్మకు పరమాత్ముడు శాంతికలుగజేయుగాక

మహారాజాబహాదర్ గారి యింటివద్ద పిచ్చివాడు

౯ ఫర్వర్ది ౧౩౪౨ సా.

హిజ్ ఎక్సలెన్సీ మహారాజా సర్ కృష్ణప్రసాద్ బహాద్దరుగారి పాతమందిర ప్రాంగణమందు ఒకవ్యక్తి పిచ్చిమాటలు, పిచ్చిక్రియలు చేయుచుండగా వానిని శ్రీవారి రక్షకభటులు పట్టుకొని డాక్టర్ గారి సలహాకొరకై దవాఖానాకు గొనిపోయిరని తెలియుచున్నది

రెసిడెంటుగారి ప్రయాణము

ఆనరబుల్ రెసిడెంటుబహాదర్ గారు ౯ ఫర్వర్ది ౧౩౪౨ ఆదివారంనాడు సికింద్రాబాదు స్టేషన్‌లో బొంబాయి రైలెక్కి వెళ్లిరని తెలియుచున్నది, తుపాకులుగూడ వేయబడెను,

ఉత్తరమర హనుమద్దేవాలయ ఉత్సవము

ఉత్తరాదిమఠస్వాములవారి హనుమద్దేవాలయోత్సవము మహా నవమిరోజున శ్రీమధ్వాచార్య శిష్యవర్గములో విద్వాంసు శ్రీమాన్ వెంకోబాచారిగారిచే ఖాన్సల్లింగంపల్లి ముకాంలో తేది ౧౦ ఫర్వర్ది ౧౩౪౨ నాడు ఆరంభించబడెను. ఆనాటి సాయంత్రము మధ్వాచారిగారి అవతారమును గూర్చి కృష్ణము గ్రాప్రవచనము గావించెదరని తెలియుచున్నది.

చీనాయి అనుపత్రి

శ్రీమతి రత్నాబాయి జే. చీనాయిగారు సికింద్రాబాదులో ఒక ఉచితచికిత్సాలయము ఏర్పాటు గావించినారు, ఈచికిత్సాలయములో జనవరిలో ౨౬౩౦ జనము చికిత్స గావింపబడిరి. ఇందులో ౧౧౫ మంది పురుషులు ౯౩౯ మంది స్త్రీలు, ౧౫౨౪ పిల్లలు ఉపకారంగా ఆరోగ్యము బడయుచున్నారు.

మరణదండనము ఖాయమగుట

హైద్రాబాద్; ఫర్వర్ది ౧౩౪౨:—

మహమ్మద్ ఖాసిం అనువాడు సయ్యద్ మహబూబ్‌ఖానును నల్లగొండ తాలూకాలో మొదిమ్మపల్లి కత్తితో పొడిచి చంపిన నేరము విచారించి సెషన్ జడ్జిగారు హంతకునికి మరణదండనము విధించియుండిరి. వించితు వీరపుడ మరాఫా చేయబడెను. ఇప్పుడు హైకోర్టు న్యాయమూర్తులగు శ్రీయుత మిర్జా యార్ జంగ్ బహదర్. అక్బర్ యార్‌జంగ్ బహదర్: రామ విశ్వేశ్వరనాథ్ గారు సెషన్ జడ్జిగారి తీర్పు న్యాయమును అనుసరించియున్నదని తీర్పుచెప్పి మరణదండనము ఖాయము చేసినారు.

గోలకొండ పత్రిక
శ్రీభావనామ సం॥ మాఘ శు॥ ౧౧
గురువారము

నైజాం ప్రజల లీగు

ఏరాష్ట్రము లోగాని ప్రభుత్వమునకువచ్చు ఆదాయము సంపూర్ణముగా అచటి ప్రజల యోగక్షేమాభివృద్ధికై వ్యయము చేయబడవలెనని, ప్రభుత్వాధికారమంతయు రాష్ట్రీయ ప్రజల చేతులలో నుండుట ముఖ్యము. ఏదో ప్రత్యేక సందర్భములో అన్యరాష్ట్రీయుల సహాయము పొందుట అవసరమని తోచినపుడు, అట్టి అన్యరాష్ట్రీయుడు తనకు లభించిన అధికారము నాధారముగ జేసికొని రాష్ట్రీయులకు ప్రభుత్వకార్యములయందు స్థానములేకుండ చేయు ప్రయత్నమునకు పూనుకొనకుండునట్లు జాగ్రత్త వహించవలసియుండును. అన్య రాష్ట్రీయులకు, యెంత ఉత్తమపక్షమైనను, మన రాష్ట్ర యోగక్షేమములు రాష్ట్రీయులకు ఉండు నంతి ప్రధానములు కాకుండుట మానవప్రకృతి. ఇందుకు నిదర్శనము నేడు అభివృద్ధిదశలోనున్న ఏదేశములోనైనను అన్యరాష్ట్రీయుల చేతులలో అచటి ప్రభుత్వాధికారము లేకుండుటయే. కాని ఈ ప్రకారము లేకుండుట మన దేశములోనుండు అనేక చిత్రములలో ఒక మనస్సంకటమైన చిత్రము. సర్వసాధారణము కానిది విచిత్రమే కదా!

మన అదృష్టమువల్ల ముల్కీల నిరుద్యోగ భయము సహాయముకాగా, మ. ఘ. వ. మన ప్రభువుగారు యిక్కడి సర్కారి ఉద్యోగములను ముందుగా ముల్కీలకే యివ్వవలసినదని ఫర్మానును అనుగ్రహించిరి. ఆదెబ్బలో అట్టి ఫర్మానును జయచేసినందుకు ప్రభువుగారికి కృతజ్ఞత తెల్పుకొనుటకై ప్రజలతరఫున జరుపబడిన సభలు, యివ్వబడిన ఉపన్యాసములు "ముల్కీ ఉద్యమము" గ మారిపోయినవి. ఆదెబ్బలో అంతే ఉద్యమమని పించుకొనునంత దూరము రాబట్టియే—యిప్పుడు గైరుముల్కీలకు యిక్కడ ఉద్యోగములు చిక్కవు అని అ-శట జనులలో వ్యాపించిపోయినది. ప్రభుత్వశాఖలలోను గైరుముల్కీలకు తావియకుండునట్లు కాఠిన్యము చూపబడుచున్నది. స్పష్టముగా ప్రజలు ఒక్కమాటగా కావలెనని కోరినదానిని తిరస్కరించుట మన ప్రభువుగారి యొక్కగాని ప్రభుత్వముయొక్కగాని మతముకాదని స్పష్టముగా అనేకపర్యాయన [illegible] యిచ్చిన [illegible]బడిన సంగతియే.

కాబట్టి యీ ముల్కీ ఉ[illegible] నశించకుండ దానివల్ల కలుగదగిన [illegible]ము పొందుటకై జాగ్రత్త వహించుట [illegible] యొక్క యీ విధియై యున్నది. లేకున్న [illegible] తియ[illegible]పేక్ష, అశ్రద్ధలవలన వెట్టివాకిలి విష[illegible] ఫర్మానును కొంతకాలమునకు వచ్చినదశ [illegible]మ్మను. సాధారణముగా ప్రతి దేశములో [illegible]యము వారు ప్రజలసహాకారమును అధిక[illegible]ంచుచుందురు. ప్రభుత్వమునకు [illegible]లవిధులలో నొక ముఖ్యమైనది. [illegible]గనిపనిచు ని ఫర్మాను ఒసగబడినప్పు[illegible] యిజ్ఞ[illegible] అశ్రద్ధవలన

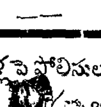
అట్టివని జరుగుచుండుట దయామయులగు ప్రభువుగారి మనస్సునకు యెంతకష్టముగానుండునో ఊహింపుడు. కాబట్టి ముల్కీలకే ప్రభుత్వాధికారములును ఉద్యోగములును ఒసగబడవలెనని ఫర్మానుఅయినపుడు దీనికి వ్యతిరేకముగ జరుగనిచ్చుచు ఉపేక్షవహించుట మ. ఘ. వ. ప్రభువుగారియెడ సహాయ నిరాకరణము కాదా? కాబట్టి ఆఫర్మానుయొక్క అర్థముసరిగా అమలువర్పుటకు సరియైన యేర్పాటులు చేయుట వెంటనే అవసరమై యుండెను.

ఇందుకుగాను నగరమందలి గొప్పగొప్ప ముల్కీలు నిజాం ప్రజల సంఘముఅను నొకసంఘమును ఏర్పరచదలచుటసంతోషకరమగు విషయము. ఫిబ్రవరి ౨ శనివారము నాడు నైజాం ప్రజలలీగు విషయమై ఆలోచించుటకు జరిగిన సభలో శర్మగారు ఉపన్యసించు మలీగుయొక్క ముఖ్యోద్దేశ్యములు, నాలిగింటిని వివరించిరి లీగుయొక్క పరమప్రయోజనము జాతిమతభేదము లేకుండ హైదరాబాదీయులందరి అభివృద్ధికై యత్నించుట. ఈ ప్రయోజనమునకును ముల్కీ ఉద్యమమునకును ఎంతో దగ్గరసంబంధముగలదు. ఇప్పుడు ముల్కీ సమస్యపరిష్కారమే హైదరాబాదీయుల అభివృద్ధికి ద్వారము.

తాత్కాలిక పరిష్కారమువలన లాభము లేదు. శాశ్వతపరిష్కారముగావలెను. ప్రభుత్వసేవ శాశ్వతముగ ముల్కీలకే మొదటలభించునట్లు కనిపెట్టియుండుటకు స్థిరమైన అధికారము బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వములోనే యుండును. కాబట్టియే లీగుయొక్క ఉద్దేశ్యములలో బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వమును సాధించుటకు యత్నము చేయుట ఒకటిగా చేర్చబడినది. ఈవిధముగా బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వమునకై యత్నము ముల్కీ ఫర్మానుకు అనుబంధమగుచున్నది. అంతేగాక మ. ఘ. వ. ప్రభువుగారుకూడ మన శాసనసభను విశాలపరచవలసినదని అనేక ఫర్మానులను జారీచేసియున్నారు కనుక బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వస్థాపనకై యత్నము చేయుట రాజకీయమని అనుమానింపదగినది కాదు ప్రభువుగారికి సమ్మతమైనదే రాజకీయము కాగలదా?

నిజాం ప్రజలలీగుయొక్క గొప్ప ఉద్దేశ్యములను మేమభినందించుచు వాటిని సాధించుటలో వారికి సర్వవిధముల జయముగల్గుగాకయని కోరుచున్నాము.

చాపహోటళ్లపై పోలీసుల నిగరాని

[illegible]రు, ౧౧-౨-౧౩౪౪:—

హైదరాబాదు [illegible]యందలి గొప్ప ఉద్యోగములపేరి ఒకహుకుం [illegible] తెలియుచున్నది దాని వివరము క్రింద సంగ్రహి[illegible] ఫర్వర్ది ౧౩౪౪ నాడు చాయహోటళ్లవారు యిప్పుడు రాత్రింబగళ్లు ఎప్పుడు తెరచియుండా హోటళ్లను తెరచియుంచుటచే ప్రజలకు మిక్కిలి హానికలుగుచున్నది. ఆహోటళ్లు తెరచియుంచుట ప్రజలఆరోగ్యమునకు భంగకరము. ఇంతేకాక బద్మాషులకు ఇందువల్ల సహాయము చిక్కగలదు. కాబట్టి ఇకమీదట రాత్రి ౧౧ గంటల వరకు మాత్రమే తెరచియుంచవచ్చును. అంతకుపైన తెరచియుంచినట్లైతే రక్షకభటులు వచ్చి హెచ్చరిక చేయవచ్చును. అట్లుచెప్పినప్పటికీ కూడా తెరచియుంచినచో తక్షణం అదాలత్‌లో దావా చేయబడును. ఈవిధముగా హోటళ్లయందు రక్షకశాఖ వారి నిగరాని యుండగలదు.

రెసిడెంటు బహాదర్‌గారి విందు

ఆనరబుల్ మిస్టర్ డి జి హెూర్కింస్ సి ఐ ఇ. వి సి యస్ రెసిడెంట్ బహదర్‌గారికి సికింద్రాబాద్ ప్రజలతరఫునంచి ౨ శే ఫర్వర్దీ నాడు క్లబ్లో ఒక [illegible] ఎట్ హోం [illegible]

[illegible] గలరని తెలియుచున్నది

ఉద్యోగ విషయములు

మహారాజా సర్ కృష్ణప్రసాద్ బహద్దరుగారు హుకుం విసాఖ ౨ తేది ౧౩౪౪ యొంద్వారా సాలుద్వారాను మాబూబ్‌నగర్ డివిజనల్ ఆఫీసర్ (మాల్గుజారీశాఖ) గానుండిన శ్రీ శేషశైన, మాల్వీ మహమ్మద్ సుల్తాన్ గోరీ సాహెబ్‌గారి స్థానే గులాం దస్తగీర్ సాహెబ్ తహసీల్‌దారుగారిని తైనాతి ఏర్పాటుగావించినారని తెలియుచున్నది.

హైదరాబాద్ నగరరక్షకశాఖ సదర్ అమీన్ గారగు శ్రీయుత మహమద్ జమాల్ సాహెబ్ పింఛనుపుచ్చుకొను బజార్‌గారు కాలుగునెలల సెలవు గైరువిధారమని యేరిస్థానే శ్రీయుత మహమ్మద్ అబ్దుల్ రహీం సాహెబ్‌గారు మకాసరంవని చేయగలరనియు తెలియుచున్నది.

సైకిళ్లనుగూర్చి పోలీసునిబంధనలు

హైదరాబాదు; ౧౧ ఫర్వర్ది ౧౩౪౪.—

హైదరాబాదు నగరరక్షకశాఖవారు తేదీ ౯ ఫర్వర్ది ౧౩౪౪ నాడు సైకిళ్లనుగూర్చిన యేర్పాట్లను ఒక ప్రకటన ద్వారా తెలియజేయుచున్నారు:—

ఇప్పుడు హైదరాబాదు నగరములో సైకిళ్లుబాల అశ్రద్ధగానున్నవి. శిథిలములైయున్న సైకిళ్లపై సవారీచేయుచున్నారు. మిక్కిలి భయంకరమైన సవారీచేయుచున్నారు. ఇక్కడిమునిసిపాల్టి లెక్కకు ౩౦ వేల సైకిళ్లు నగరంలో ఉన్నవి. సికింద్రాబాదులో చెర్గరిప్రాంతములోని కలిపినచో ఇంకను ౫౦ వేల సైకిళ్లు నడుచుచున్నవని తెలియుచున్నది. వీటికొరకై శాసనప్రకారము కొన్ని యేర్పాట్లు చేయవలసివచ్చినది. అనియీ ప్రకటన చెప్పుచున్నది.

సైకిళ్లనిబంధనలలో క్రిందివిగలవు—

౧. సైకిళ్లకు ఆపాయసమయమున వచ్చినచో నిల్పుటకు గాను మంచి బ్రేకులుండవలెను.

౨. రాత్రులందు సైకిళ్లపై పోవువారు లైటు ఉంచుకొనవలెను దెబ్బలతిన్నను, లేకున్నను తప్పక లైటుమాత్రము ఉంచవలెనదే

౩. సైకిలుపై ఒక్కడు కూర్చుండుటకు ఆస్పదు. రెండోవాడు కూర్చొనకూడదు. పిల్లలైనాసరే కూర్చుండరాదు.

౪. సైకిలు సవారీచేసేవారు జాగ్రతగా యెడమచేతిప్రక్కనుండి పోవుచుండవలయును మోటార్ కారుల సందులో అనగా మధ్యనుండిపోకూడదు. సరి వీధిని దాటునప్పుడు వారే యేవిధమైనబండ్లు పోనిచ్చుటకు ముందుంచి తీసుకొనిపోవలయును

౫. ఒకరివెంబడి ఒకరుకాని భుజముల పై చేయి వేసికొని యిద్దరుకొని నలుగురుకొని దగ్గరగా పోకూడదు.

౬. ఎక్కువమనుష్యుల సమూహముకాని, లేక బండ్లకాని, మోటారుకారుల సమూహముకాని ఉన్నచోట దిగి వెళ్లవలయును.

౭. సైకిల్ సవారు ట్రాఫిక్‌కంట్రోల్ పోయింటు డ్యూటీ చేయుచుండు స్క్వాడ్‌వారి సంజ్ఞప్రకారం నడువవలయును.

౮. చిన్నపిల్లలు సైకిళ్లపై ఎక్కకూడదు వీరి యొక్కవయసుల కి తల్లిదండ్రులుకాని వేరెవారి పెద్దలుకాని జిమ్మేదారులైయుండగలరు.

౯. సైకిలు ఎప్పటికప్పుడు శుభ్రముగా నడుపవలయును. ఎక్కువ వేగముగా నడపకూడదు.

సర్. సి. పి. రామస్వామయ్యరుగారి ప్రయాణము

సర్. సి. పి. రామస్వామి అయ్యరుగారు విమానము లో మద్రాసు ౧౦ ఫర్వర్దీ నాడు [illegible]నారని తెలియుచున్నది. మళ్లీ వచ్చేవారంలో వీరు యిక్కడ [illegible] తవన్యాయవాదిత్వము కొరకై రాగలరని తెలియుచున్నది.

కరోడ్గిరి నాకం దొరా

౧౧ ఫర్వర్ది ౧౩౪౪ ఫ.

హైదరాబాద్ కరోడ్గిరి శాఖ కార్య[illegible]దర్శులగు శ్రీయుత రుస్తుంజంగ్ బహాదురుగారు దొరానిమిత్త[illegible] ౧ ఫర్వర్ది ౧౩౪౪ నాడు వెళ్లి ౧ వ అర్దిబెహెస్తువరకు జి[illegible] మహబూబ్‌నగర్ రాయచూర్ గుల్బర్గాలలో దొరా చేసి[illegible] ౯ అర్దిబెహెస్తు వరకు రాగలరని తెలియుచున్నది

డాక్టర్ గొర్తి వెంకటరమణయ్యగారు

సరస్వతి ఆయుర్వేదశాల

[illegible]

(గోలకొండ పత్రిక...)

భారత శాసనసభలో ప్రభుత్వ పరాజయములు

[illegible]

[illegible]

ప్రకటన

ఇందుమూలమున అందరికి తెలియజేయు టయేమనగా సర్వేనం 143- ను 158 11 యకరముల ... రామేశ్వరబండగ్రామం (స్టేషను లింగంపల్లినుండి 3 మైళ్లు. పట్టణచెర్వునుండి 6 మైళ్ళు)లోయున్నవి. అందులో కాస్తుచేయుదగినది ఎ 52-35 గుంటలు ప్రతియకరంకు రు 6-0-0 చొ॥ ధారా యేర్పాటుఅయియున్నది. ఈభూమి కాస్తునిమిత్తం ఒకసంవత్సరమునకుగాను 28 ఫర్వరి 1344 ఫ. రోజున సాయంత్రము 6 గంటలనుండి శివరాజబహదరు దేవిడీలో నేలాం హర్రాజు కాబడును. కాబట్టి కోరికదారులు ప్రతాళుకు పైస్థలమునకువచ్చి పాటపాడవచ్చును. ఎక్కువపాటదార్ని పేరుమీద నేలాం ఖతంచేయబడును.

మోతెమదు కమిటీ
శివరాజబహద్దర్ యిస్టేటు

అందము, అత్యావసరము

[illegible]

పనివేయువారు -

[illegible]

స్టార్ సినిమా ... హైదరాబాద్ (దక్కన్)

హైదారాబాదుపురపాలకసంఘసభ

గతశనివారము పురపాలకసంఘసభజరిగెను. అధ్యక్షుడును, ఉపాధ్యక్షుడును హాజరుకానందున నవాబ్ అగాయూగంగ్ బహాదర్ గారు అధ్యక్షతవహించిరి. పురపాలకసంఘముయొక్క అసిస్టెంటు కమిషనరుఅగు నవాబ్ డాక్టర్ అషరఫ్నవాజాజంగ్ బహాద్దరు గారికి మోటారుకారును పురపాలకసంఘపుఖర్చులతోకొనుటకు వినియోగించుటనుగూర్చి సభవారు మంజూరుచేసిరి. వివిధవార్డులలో ఆరోగ్యరక్షణకై చేయబడినయేర్పాటులను విచారించుచుండుటకై ఒకసంఘమును యేర్పరచవలసినదని శ్రీపత్ రావు పల్లిట్కరుగారు ఒంతీర్మానమును ప్రతిపాదించిరి. ఈసంఘములో ఆరుమంది సభ్యులుండవలెనని యు వారికను అవార్డునుండి యెన్నుకొనబడిన సభ్యునితో కలిసి పనిచేయుటకు అవార్డుపౌరులనుండి ఒకరు నియోజించబడవలెననియు తీర్మానములోకలదు. ఇదంతయు లేని పోని పనిభారమనిచెప్పుచు అబ్దుల్లా సిద్దీకిగారు తీర్మానమునెదిర్చిరి. సిద్దీకిగారి అభిప్రాయముచే హిమాయత్గారు తెలిపిరి. తీవిష్టై చర్మసంబంధములో వాద్దివాదుకు కమిషనర్లను యేర్పరచువిషయమును ప్రసక్తికివచ్చెను. పురపాలకసంఘముయొక్క ఆక్టింగు కమిషనరగు మెహరలీఫాజల్ గారు పురపాలకసంఘశాసనము అమలులోనికివచ్చినతర్వాత వార్డువార్డుకు కమిషనర్లుగాయెవ్వరుగాని పనిచేయుచుండలేదనిరి. గుండేరావుగారును అబుల్ హసన్ సయ్యదలీగారునుతమఅభిప్రాయములనువాదముచేసినతర్వాత సభవారుఎటుగూడ తీర్మానించకయేలేచిపోయిరి.

ప్రమాదముచే తుపాకిప్రేలి మరణము

౧౧షర్వర్దీ ౧౩౪౪

జిల్లానిజామాబాదు జలాల్ పూరుజాగీరులో ౧ షర్వర్ది ౧౩౪౪సాలువాడు యిద్దరుసేటకొండూరివేరె ఒకతుపాకీ తీసుకొని మందుగోలీనినింపుకొని కొంతదూరముపోయి కొన్నిమాటలసందర్భములో ఒకరియెదుట ఒకరు కూర్చొన్నసమయమున తుపాకీప్రేలగా నొక యువకుడు మరణించెనని తెలియుచున్నది.

జాగీరులో మాఫీలు

౧౧ షర్వరీజ ౧౩౪౪సా

హైదారాబాదు జాగీర్దారిణిగారగు శ్రీమతి అబ్బాసబేగంగారు తమజాగీరగు ఆమనారంయిలాకా సిద్దిపేటలోని తమజాగీరు రైతులసౌకర్యార్థమై ఖరీఫ్ – రబీకిస్తుల పన్నుకై రూపాయిఒక్కటింటికి ౨ అణాలచొప్పున మాఫీచేసినారని తెలియుచున్నది. ఇప్పుడున్న సమూహైవానాని ముందటిపన్నులో మజరా మాఫ్యానగలదని ఆశయమిచ్చిరి. ఈ మెహరబానులకు జాగీర్దారిణిగారికి ఆరోగ్యవైశ్వర్యసంపద లొసగుగాక అని రైతులు ప్రార్థించుచున్నారు.

సర్. సి. పి. రామస్వామయ్యరుగారిరాక

పీపు ఫి బవరి ౧౦న తేదినాడు ఉదయము సికింద్రాబాదు స్టేషనులోనికి రీను ఢిల్లీనుండివచ్చిరి. సికింద్రాబాదు జిల్లా అడిషనల్ సెషన్సుజడ్జీఅగు కే ఏ పెర్షిస్, బి ఏ బి ఎల్ గారు సికింద్రాబాదలోని మరికొందరు పెద్దలును వారికి స్వాగతమిచ్చిరి. అంతటవారుతమ కుమారుడగు సి.అర్ వెంకటసుబ్బన్ గారి యింటికిపోయి టీపుచ్చుకొని తమ పాతపరిచితులనందరిని చూడబోయిరి. వారు నవాబ్ సాలార్ జంగ్ బహాదర్, నవాబ్ సర్ హైదరునవాజుజంగుబహాదరు.

మహకమనిజామత్ ఆబ్ కారి ముల్ కెసర్ కారెతలీ

యిష్తెహార్

దీనివల్ల తెల్యచాయటం ఏమనగా. హాదూదుఅబుకారి. బల్దాసికింద్రాబాద్. వజిలేమెదక్. అత్రాపుబల్దావ మహబూబ్ నగర్ తాలూకాభోనగీర్ వపట్టి బీపేటరాజంప్యాట వమూల్ తుమ్మెద తాలూకా కామారెడ్డి వమెల్లారెడ్డి జిలానిజామాబాదు. వవర్భని కరీంనగరము ఉస్మానుబాదు ఆసఫాబాదులో మద్రాస్ సిష్టముజారిఅయ్యివున్నది కావున యేపూర్ణయింతెజాముఅయితె మద్రాసుసిష్టముపైన అయినదో ఒకవేళతిపూములలోనంబర్లు వేయకుండగీయుటము విషయమయ్యి యెవరైన మొగుఖరి చేసినట్లయితే మొగుబరుకుజకేతావాలోనగముహీనా(౨౦౦)రూపాయిలవరకు యినాముపతెయిన్యబడును

ఆమొగుబరువరుఖాస్తు మొగుబరిలోపూరిపేసు. మరిన్ని ఇంటిపేరులేక నర్విసాంబరు వ్రాసిబప్పాజరిమూన మెహాతమిము జిలాకు లేకను హాకమాజమతుకు పంపవలెను. సదరుదరుఖాస్తుగో యెన్నిరోజులనుంచి గీస్తువున్నదిలేకగీయుటను అయ్యివుంటె యెన్నిదినములు అయ్నది నపాహాతుచే చువలసినది మొగుబరిచేసేవాని పేరు రహస్యము గాపుంచబడును. యెవ్వరికిని తెలియచాయబడదు

మదిద్ గారె నాజమెఆబ్ కారి

[illegible] —చూచి

అరోజ సాయంత్రకము. శెట్టిశగారు లావణ్యమును అయ్యర్ గారి గౌరవార్థము విందుచేసిరి. అవిందునకు హైదారాబాదు సికింద్రాబాదుపెద్దలందరును వచ్చియుండిరి హైద్రాబాదునుండి మహారాజాబహాదర్ మొదలగు మంత్రివర్యులను ఇతరప్రభుత్వోద్యోగులును వచ్చియుండిరి. అయ్యరుగారు అందరితోను కులాసాగాసంభాషించిరి — — ఆర్ యస్ నాయుడు నాయుడు నాయుడుగారుకూడా హాజరైయుండిరి

నోటిసు

దిడెక్కెమ్యూచ్చు అల్లోనప్రుఅడ్వాన్సింగుకంపెనీ లిమిటెడ్

ఇందువల్లపైకంపెనీలో సంబంధించిన సకలహిస్సెదార్లకు మరిన్ని చిట్ ఫండుమెంబర్లకు తెలియచేయడంయేమనగా, పైకంపెనీయొక్క డైరెక్టరు దుర్గారాంసింగుయొక్క దరఖాస్తు మీదఫునతచెందిన నిజాముసర్కారు యొక్క మజలిసెఅలియా ఇజిలాపెయిబ్బదాయి నుంచిఫయిసలు అయినదేమనగా —

సదరుకంపెనియొక్క లిక్విడేటరు గానుండిన మి॥ ఎస్ నటరాజయ్యరును, ఆపదవినుంచితొలగింపబడినది అతనిస్థానములో మరియొకకాబిలు మరిన్ని యెతెచారలాయకు మనిషినిలిక్విడేటరగానునియమించుటకయినదరు దుర్గారాంసింగుకు మజిలిసెఅలియానుంచిహుకుముఅయినమీకనుకఅట్టిలిక్విడేటరునునియమించుటకుగానుసదరుకంపెనియొక్కనెలందరు హిస్సెదార్లమరిన్నిచిట్ ఫండుయొక్కమెంబర్లు ౩నూర్బి ౧౯౩౬ తేది ముతాబకు ౨౪ షరవరి ౧౩౪౪ ఫ॥ రోజునసాయంకాలము ౫గంటలకు మ॥డి వి శ్రీఖండే, బియె ఎల్ ఎల్ బి హైకోర్టువకీలుగారి బంగళాలో మీటింగుచేయబడును ఆమీటింగులో హాజరుగానుండునట్లు ప్రార్థితులు. మరియుకంపెనిలోచేరిన ఇతరవ్యవహారములుకూడ విచారింపబడును

ద॥దుర్గారాంసింగు

విడి వి త్రిఖండె బంగళా కాచీగూడ

నిజాంరాష్ట్రమందు ధరలు

౧౩౪౪ ఫసలీ ఇస్ఫందార్ నెల మొదటి పక్షములో నిజాం రాష్ట్రమందు నగరములోను, వివిధ జిల్లాలలోను ధాన్యాదులధర లెట్లుండెనో క్రింది పట్టికవలన తెలియనగును. హాలీ రూపాయి ౧ కి ఎన్ని శేర్లు, చటాకులు ఉండెనో తెలుపబడినవి.

జిల్లాలు	మొదటిరకపు బియ్యము	మొదటిరకపు వడ్లు	రెండవరకపు వడ్లు	గోధుమలు	జొన్నలు	సజ్జలు	రాగులు	మొక్క జొన్నలు	శనగలు	ఉప్పు
హైదారాబాదు నగరము	8_0	...	..	8_0	10_0	12_0	..	..	11_0	9_0
వరంగల్లు	9_2	17 10	20_0	7_5	13_13	12_11		13_11	8_6	9_3
కరీంనగరు	9_1[illegible]	18_11	20_13	8_2	12_1	..	.	12_6	9_2	9_3
ఆదిలాబాదు	8_9	[illegible]_5	18_7	8_14	14_9			13_1	10_8	8_4
మెదకు	8_4	18_4	20_5	9_1	10_6	11_0	14_0	10_0	9_11	8_11
నిజామాబాదు	10_6	17_5	18_13	10_0	12_0			13_8	10_10	9_0
మహబూబునగరు	[illegible]_1	18_14	20_9	0_8	12_8	12_6	18_4	.	7_14	8_0
నల్గొండ	[illegible]_1	15_6	20_0	6_12	14_5	14_6		12_8	9_7	9_3
ఔరంగాబాదు	7_7			10_11	14_10	13_0	4_0	16_0	11_0	8_6
బీడు	6_13		16_0	9_[illegible]	[illegible]4 1	13_0	.	..	10_8	8_12
నాందేడు	7_12	14 8	17 5	9 14	14 0	9 0			[illegible]	[illegible] 7
పర్భణి	7_9		7 2	9 1	14 12	9 8			11_0	9 2
గుల్బర్గా	[illegible]_3	13 12	1 0	7 4	10_2	11_3	12 0		7_11	[illegible]
ఉస్మానాబాదు	7_13			11 3	13_0	[illegible]_4	[illegible]		[illegible]	6 [illegible]
రాయచూరు	5_13	13 11	15_3	6_11	10_[illegible]	10_4			[illegible]	7 1
బీదరు	7_15		16_6	11 2	[illegible]	[illegible]			[illegible]	5

రష్యా వ్యవసాయ ప్రదర్శనము

గతవారము హైదరాబాదు హిమాయత్సాగరు ప్రభుత్వ వ్యవసాయక్షేత్రములో హె. ఇ. హెచ్. నిజాం ప్రభుత్వ వ్యవసాయశాఖ ప్రదర్శనము జయప్రదముగ జరిగెను. సుమారు ౧౨౦౦ మంది ప్రదర్శనమునకు వచ్చిరి. రెసిడెంట్ కర్నల్ స్వరి దర్శించిరి. వర్షాధార వ్యవసాయిక శాఖ కార్యకర్తలు [illegible] ప్రదర్శనముల [illegible] సూచించిన గొప్ప ప్రయోగములు [illegible] మహబూబునగరు నుండి వచ్చిన వ్యవసాయకులు హైదరాబాదు నుండి కూడ పెద్దగ వచ్చియుండిరి.

[illegible], కొత్త మొదలగు సేద్య పద్ధతులను ఉపయోగించుటకు యంత్రములు ప్రదర్శించబడెను. [illegible] ఉపయోగించు [illegible] పశువులకు మేత వేయుటకు గాను గడ్డి కత్తిరించు యంత్రములు ప్రదర్శింపబడెను. [illegible] సమయము [illegible] గడ్డిని [illegible] ప్రదర్శించబడెను. [illegible] వివరముగ [illegible] వచ్చిన వ్యవసాయకులందరికి [illegible] తెలియని [illegible] కలిగెను.

సమృద్ధి [illegible] పంట, [illegible] ప్రదర్శించబడెను [illegible] పంటలు [illegible] పాలను [illegible] ప్రదర్శించబడెను. సాయంకాలము [illegible] గంటలవరకు [illegible] యుండెను. [illegible] ఫలహారములు [illegible] యుండెను.

హైదరాబాదు ప్రొఫెసర్ల జాబితా

హైదరాబాదునగరములో [illegible] భారతీయవిశ్వవిద్యాలయ సంఘము (ఇంటర్ యూనివర్సిటి బోర్డు) యొక్క కార్యదర్శియు, మైసూరు విశ్వవిద్యాలయమునకు చెందిన [illegible] ప్రొఫెసర్ ఎ. ఆర్. వాడియాగారు [illegible] ఇతర విశ్వవిద్యాలయములలో [illegible] ప్రొఫెసర్ [illegible] అంతర్జాతీయ విజ్ఞానసహకారసంఘము, ఇంటర్నేషనల్ ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ ఇంటలెక్చువల్ కోఆపరేషన్ [illegible] భారతీయవిశ్వవిద్యాలయసంఘము [illegible] సంబంధించిన విషయములను గూర్చి వివరములను తెలియజేయు పంపగానుండుటకు కోరినారట. ప్రస్తుత [illegible] ఒక [illegible] అంతర్జాతీయ విజ్ఞానసహకార సంఘము [illegible] తయారు చేయుచున్నారట. [illegible] అంతర్జాతీయ విద్యావిధానమును గురించియు, [illegible] వివిధ దేశముల పరస్పర సంబంధమును గురించియు [illegible] విద్యావిషయిక పత్రికలలో [illegible] తెలుసుకొనుటకై [illegible] పంపినది.

ఒక ఉస్మానియా ప్రొఫెసరుకూతురి పెండ్లి

వరుడు ఇందూరు మహారాజాగారి కార్యదర్శి

తేది ౮ మార్చి ౧౯౩౮ వ —

శ్రీయుత [illegible] ఉస్మానియా యూనివర్సిటీ [illegible] ప్రొఫెసర్ గానుండిరి. [illegible] మహారాజా కార్యదర్శియగు [illegible] గారికిచ్చి గతవారము వివాహముచేయబడెను. [illegible] మిస్టర్ [illegible] గారు ౭ మార్చి ౧౯౩౮ [illegible] బాగాలో ఎట్ హోం ఏర్పాటు గావించియుండిరి. ఉద్యోగస్థులు, జాగీర్దారులు, వకీళ్లు, [illegible], యూరపీయనులు, హిందువులు [illegible]. గొప్ప [illegible] విందు [illegible] తాంబూల పుష్పములను [illegible] తెలియుచున్నది. [illegible] అలంకరింపబడియుండెను. [illegible] సంగీతము [illegible] [illegible]

ఎమర్జెన్సీ వ్యవసాయికుల సేవాలు [illegible] లా డాక్టర్ [illegible] కార్యదర్శి [illegible] రాజా [illegible] గా [illegible] ఆయుధ [illegible] ఎం. ఆర్. కాయుడు, మిస్ [illegible], [illegible] రామారెడ్డి, [illegible], [illegible] ఎస్. ఆర్. రెడ్డి, లక్ష్మారెడ్డి, ఆర్. ఎస్. నాయుడుగార్లు.

భోగమందములో వెలుతురు

ఇ. జె. రష్యాయను శాస్త్రజ్ఞుడు [illegible] లాబొరేటరీ ప్రయోగశాలయందు పరిశోధనచేసి [illegible] భోగమందులో గుంటానుభవము ప్రకాశించజేయు వెలుతురు ఉనికిని [illegible] కనిపెట్టగలిగినాడు.

చౌక ఉక్కుపోత

[illegible] యంత్రములో [illegible] ఉక్కుపోత [illegible] మొదట కనిపెట్టియుండిరి. [illegible] ఇపుడు [illegible] ఒక [illegible] ఉక్కుపోత [illegible] క్రొత్త పద్ధతిని కని పెట్టినారు. [illegible] పద్ధతిని ఉపయోగించి ఉక్కుపోత పోయుచున్నారు.

హాస్యోక్తి విచిత్రాలు, చిరునగవు చిందులాటలు

౧

౧. నాయుడ్లందరూ [illegible]?

౨. నాయుడ్లయూ [illegible]!

౧. [illegible] నాయుడ్లు [illegible] ఉన్నవి.

౨. [illegible] యేమిటివాడు!

౧. [illegible] బట్టలు [illegible] యుంటాడు.

* * * * *

౨

తండ్రి ఎందుకు ఏడుస్తున్నావు?

పిల్ల — [illegible] ఏడిపిస్తుంది

తండ్రి — ఏమే, వాడినెందుకు ఏడిపిస్తున్నావే.

భార్య — [illegible] ఏడిపిస్తున్నావా [illegible] యన్నందుకు వాడే యేడిపిస్తున్నాడు.

తండ్రి — వాడు ఏడిపిస్తే ఏడ్పవీడదేం?

* * * * *

౩.

౧ — డాక్టరుగారూ వచ్చారూ!

డా — ఆ, వచ్చానండి.

౧ — [illegible]

డా — [illegible]

౧ — [illegible] కొట్టుకున్నా!

డా — [illegible] కొట్టుకుంటోతె [illegible]

౧ — అయ్యో [illegible] కొట్టుకుంటే [illegible] తెచ్చినాను!

* * * * *

౪.

౧ — ఎవరువచ్చి —

౨ — అయ్యో నేనే

౧ — నిన్ను ఎవడివి!

౨ — అయ్యో నేనే

౧ — [illegible] వాడేమిటి

౨ — నేనే చెప్పండి

౧ — [illegible] ఏమిటి

౨ — అవునండి.

౧ — ఏమిఅవునురా

౨ — నా పేరు నేనేనండి

౧ — నా పేరంటూ, నీ నేనంటే, నా పేరా!

౨ — అంతేనండి.

* * * * *

౫.

పంతులు — వచ్చినావురా?

పిల్లవాడు — వచ్చానండి.

పం — ఎప్పుడు

పిల్ల—ఇప్పుడేవండి!
తం—ఇంతయాలస్యంగా వచ్చావేం
పిల్ల—మీరు రాలేదుగదండి!

*　*　*　*　*

౬.

కృష్ణుడు—నాయనా రారా,
తండ్రి—మీ నాయన ఎక్కడికో వున్నాడు రావటానికి పనిపోయి నాడురా!
కృ—నాయనా అంటే మా యిల్లాయిని చదివినమాస్తాయని గారు!
తండ్రి—మీ పిల్లవానిపేరు నాయనా ఏమిటి
కృ—మా నాయనపేరు పెట్టుకున్నాము అందుచేత ఆట్లాపిలవటం అలవాటు

*　*　*　*　*

౭

౧—ఏమనుష్యులు పుట్టింది ఏవూళ్ళో!
౨—మనుష్యులు పుట్టటం ఏంభయ్యా!
౧—నాకు తెలియక విన్నదికి తె ఏవూవన్నదూం,
౨—మనుష్యులు ఏవూళ్లో అంటే మొదటివూళ్లో.
౧—అవూరికేది
౨—నాకు తెలియదు కళాశాస్త్రజ్ఞులను అడిగి తెలుసుకొను!

*　*　*　*　*

౮.

తాటికాయతింటావా
తిలకొట్టుపడితావా!

*　*　*　*　*

౯.

ఎద్దునెక్కినవాడు లింగడు
గద్దనెక్కినవాడు రంగడూ

*　*　*　*　*

౧౦.

౧—అరె నాకలమావేందిరా!
౨—తలమాస్తె చాకలివాడికి వెయ్యి!
౧—తలమాసితె చాకలివాడికి వేస్తారా ఏమిటి!
౨—ఏమిమాసితె చాకలివాడికి వేస్తారు
౧—నీవుచెప్పు
౨—నీవుచెప్పు!
౧—ఏదె　౨—ఏదె,

తుదకు ఇద్దరము చెప్పలేము తె తోడుగుసవేవాళ్లేరు!

౧౧

*　*　*　*　*

౧—నాకు నవ్వువస్తుంది!
౨—నాకూ నవ్వువస్తుంది!
౩—మీరిద్దరూ నవ్వండి,
౧—నీవు ఏడుస్తావు!

౧౨.

*　*　*　*　*

కోమటి—వర్తకం చేస్తున్నావు కాని లాభంలేదురా
౧ డు—లాభంలేకపోతె వర్తకం ఎందుకు చేస్తున్నావు!
కో—పొట్టకోసం
౧ డు—పొట్టకోసమా రూపాయలకోసమా!
కో—రూపాయలుకాదూ! క్షుద్రభూమి
౧ డు—సరేలే బాగా చేస్తుంది, అప్పుడేనికు క్షుద్రభూమికోవాలెటయ్యా!
౧ డు—(నవ్వుతూ) హ్హి హ్హి హ్హి

౧౩

*　*　*　*　*

పిల్ల—౧ ౨ ౩ ౪ అయితే నాకుచెప్పు!
౨—పన్నెండువందల ముప్పదినాలుగు,
పిల్ల—కాదు　౨—అవును! పిల్లా అవును!
౨—కాదు
పిల్ల—ఏది పది పదికంటె ఎక్కువన్ని సారులు లెక్కపెట్టినా లేదు! ఏమండోయి, చిరునవ్వుచి దులాటలూ వాళ్ళ కిచ్చిచ్చితాలు చూశారా మన్యా యీ తాపపత్రికలో

శరీర విద్యావిహీనత

ఈకాలములో నూటికి ౯౫ మందికి పెద్దవారికి చిన్నవారికి కూడ ఎట్లు కూర్చుండవలసినది ఎటునిలువ బడవలసినది, ఎట్లు నడువవలసినది ఎటుపరుగెత్తవలసినది ఎట్లు ఊపిరి విడువవలెనో, ఎట్లు మాట్లాడవలసినదియు తెలియదు — ఇది ప్రొఫెసర్ యుల్ పి జాక్సు అనునాయన వ్యాయామోపాధ్యాయుల సభలో చెప్పినమాట

ఈకాలములో పట్టణములలో పల్లెలలో సాధారణముగ శరీరవిద్య అనగా వ్యాయామవిద్య యేమాత్రము లేదు పిల్లవా

ప్రైవేటు పెద్దలు నేర్పించకుండానె వాడిమేధ అనిస్తు యుక్తి శక్తి అభివృద్ధి కొరకు నైతిక అభివృద్ధికొరకు కోటుగ ఉన్నా, కొట్టి వ్యాయామము ఒక అధికభాగముగా కలవవలెనుతేదు. అదివిద్యలో ఒకభాగమై యుండవలెను

మహాత్ముని శిష్యునిగూర్చి నవల

మహాత్ముని మార్గమునవలంబించు ఆమెరికాయువకుడొకడు ఛార్లెటన్ ఎల్డర్ అను కవి వ్రాసిన ఒక నవలలో నాయకుడు. ఈనవల ఆవిర్భావిన తక్కినవనవలలన్నిటికంటె చాల యెక్కువగా అమ్ముడుపోవుచున్నది ఈనాయకునిపేరు జార్జి మార్క్సెల్ ప్రభు ఇతడు ఒకపల్లెలో పుట్టెను గ్రాజువేటుకాగానే పుస్తకముల ప్రయాణించు ఒకకంపెనీకరపు పుస్తకములమ్ము యేజంటు ఆయెను ఇట్లు అమ్ముచుండగా అతనికొకప్పుడు గాంధిమహాత్మునిగురించి వ్రాయబడిన కరపత్రమొకటి చదువుటతటస్థించెను అంతటినో అతడు యెంతోశ్రద్ధతో చదవనపేరాదవయని సవ్యపించి, పిగరెట్లు మొదలైనవాటినిమానెను, చీట్లాడుటమానెను, రైలుబండిలో ప్రయాణముచేయుటమానుకొనెను కష్టస్థితిలోనుండువారికి సహాయముచేయవలెనని తలపెర్పడెను

చేపకడుపులో బ్రతికినపాములు

కోస్గాసమీపములో కోగెంద్రకాఫ్ పర్వ్యూక్ అను గారవమేజిస్ట్రేటు చేపలనుపట్టుకొనివచ్చి దానిని వంటకొరకు దిద్దియుండగా, దానికడుపులో నాలుగు బ్రతికినపాములు ఒక్కొక్కటి ౨౦ అంగుళములపొడుగుగలవి కనబడెను వాటినిదగ్గరనుండిన నదిలోపడవేయగా అవిఅతి వేగముగా యీదుకుపారిపోయెను

భారతీయవైద్య సాంప్రదాయ ప్రశంస

మిస్ యడిత్ గ్రేస్లిల్ కట్ అనునామె విఖ్యాతమగు గార్డన్ అనుపత్రికలో మన భారతదేశ వైద్యసంప్రదాయాన్ని యెక్కువగా ప్రశంసించుచు ఒకవ్యాసము వ్రాసినది ఇతర యేదేశచరిత్రలోగాని ప్రాచీన భారతీయులకు తెలిసినన్నియోషధులు తెలిసియుండలేదని ఆమె వాయుచున్నది అప్రాచీనకాలములో యితరదేశము లలోలేని రీతిని అభివృద్ధిచెందిన ప్రణాళికలు భారతదేశ వైద్యచరిత్రలో కనబడుచున్నవనియు ఆమె ఆకాలములో భారతదేశము మందులిచ్చువారితోపాటు శస్త్రకారులును రోగులవద్ద యిందుముగాను కూడనుండిరనియు ఆమె వ్రాసినది ప్రస్తుతమువాటిమట్టును చికిత్సలో ఉపయోగింపబడు ఓషధులు పెంచబడుచుండెను

పాశ్చాత్య దిగంబరులు

ఒకడు ఒకపత్రికకు తాను ఫిన్లాండులో ఒకభవనమువంక చూచినదిగంబరుల టీపార్టీనివర్ణించుచు వ్రాసినాడు ఆదిగంబరుల సంఘము అనుముచ్చె గోటన్ రీవస్ శేఫింగ్ పీటర్ ఆదిమరికాలముపద్ధ్య అతనినిజ అమ్మకున్ను విప్పదీయుగద్దిగా విప్పికొనివారు గుడ్డలు విప్పదీయించి తిన్నగా నిర్మాణముగడలోనికి తీసికొనిపోయినారు అందులో స్త్రీలు పురుషులు వారిది ఒకదిగంబరసంఘము పరిశుభ్రముగా తెల్లని కాగితముకాని వదిలి, అక్కడవారు తిరుగుచున్నారు నవ్వుచు తూ, భయపడుతూ పోయి తనకు చూపించినకుర్చీలో కూర్చుండెగట అతనిప్రక్కన ఒకయువతి అతనిశరీరమును అశ్చర్యముగ చూచి మీకెవ్వరికి కాపోలేదా అనెనట ఏట్లో అన్నగారు వాడుచేసిన్తువ్యకోవేను తర్వాత దిగంబరయువతి అతనితక్కడనోడు యితరదిగంబరులతో పరిచయముకల్గించెను తర్వాత అబ్యాయామము వారందరుచేసిరి ఆదిలోకి తీసికొనిపోబడి అక్కడ ఒకదిగంబర స్త్రీ ఉపాధ్యాయిని చెప్పినప్రకారము అందరు వ్యాయామముచేసిరి ఒడ్డుకొప్పులుప్పట్లగా కొత్తఅతిథిగాను ఒకచోటనోయిపండుకొని దిగంబరులతమంచేపి క్లుప్తముగా ఐతే వస్త్రధారులూ వాడేవారిని, అని కొన్నాడట

కాంతివలయమునకు కారణము

ఇటలీలో అన్నామెనారో అనునామెకు అప్పుడప్పుడు చుట్టును కాంతివలయమేర్పడుచుండునని యు డాక్టర్లదీనికికారణము చెప్పలేకపోగా అనేకులు ఆమెకో ఒకదివ్యశక్తిగలదని విశ్వసించె ఆమెను దేవతవలె గౌరవించుచున్నారనియు యిదివరకువార్త వ్యాపించియుండెను గదా ఆసందర్భమున యిప్పుడు నేపుల్సునగరమునకు జెందిన డాక్టర్ జి ప్రోటిగారు, అదివ్యతేజస్సు దివ్యతేజస్సు యేమికాదనియు, ఆమెకు వుబ్బసము రోగముగలదనియు ఆ వ్యాప్తిచే పాంచభౌతికాభిమానము గలదనియు, వుబ్బసముగలవారి వాతపిచ్చివున్నచో ఒక్కొక్కప్పుడు వారి యందొక్కక అనుగ్రాందుండు చెదరి శెత్తురులోనుండుకొన్ని అణువులు ముఖ్యముగ గంధకసంబంధమైనవి ఇట్లుప్రకాశింపజేయుటచే అప్రకాశముకలుగుచున్నవనియు—తీర్పు పరీక్షచేసి తీర్మానించినారు

గడ్డము పెంచుట నిషిద్ధముగుట

సాధారణముగా వాస్యచిత్రములు వ్రాయువారు రష్యాలో తిరుగుబాటుచేసి ఏకాయత్త పాలనను తిల్కించుచేసినవారిరిక్కలను వాడితోను కాంచితోను గుర్తుపెట్టుచుండిరి వారి దురదృష్టమువలన వారిప్పుడు యితరగుర్తులను వెదకికొనవలసివచ్చినది, ఏమనగా సోవియటు అధికారులు ఉద్యోగులు యెవరుగాని దాడీలను పెంచరాదు అని ఆజ్ఞయొసగిరి ఈయాజ్ఞ మొదట సైనికశాఖలో ప్రారంభమైనది తర్వాత నీవిలశాఖవారు యిట్లు అజ్ఞాపించిరి ఇప్పుడు సోవియటు ఫ్యాక్టరీలలో పనిచేయువారుకూడ ముఖములను క్షౌరము చేసికొనవలసి వచ్చినది

ముఖక్షౌరము చేసికొనకపోతే యేమియగునని అడుగవచ్చును దానికి సోవియటు ప్రభుత్వపత్రిక యగు „ఇజ్వెస్టియా” అను పత్రికలో ప్రకటింపబడిన ఒకకథలో జవాబున్నది సరిబోర్యాలోనుండు ఒకఅధికారికి మాస్కోనుండి ఒకమీసాలున్న యెవరో ఒకవిషయమును గూర్చి రిపోర్టుచేసి రావలసినదని ఆజ్ఞయయ్యెను అధికారి తనకుమాస్కోనుండి వచ్చిన ఆజ్ఞను పాటించి తనగడ్డము తీసికొని రావలసివచ్చెను ముఖక్షౌరము చేయించుకొనిపోగా ఆకమీసను ఆ అధికారి రిపోర్టునంతయు వినెనట

సిలోనులో మలేరియా అనుభవించినవారికి క్వైనాలో

నమ్మకము పోయినది —

ఈ ప్రశంసా పత్రములను,

శిఫారసుజాబులను

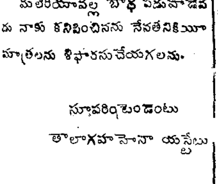
చూ

కేరిల్లా, సిలోను

నేను యీగోలీలను మలేరియాచే బాధపడుచుండిన కొందరు కూలీల కిచ్చితిని. చాల ఆశ్చర్యకరముగ అవి పనిచేసినవి; జ్వరము రెండు రోజులలో తగ్గినది.

మలేరియావల్ల బాధ పడువాడెవడు నాకు కనిపించినను నేనతనికియీ మాత్రలను శిఫారసుచేయగలను.

సూపరింటెండెంటు
తాలాగహాసెనా యస్టేటు

గోల్డుమెడలు

౧౯౩౬వ సం॥పు ఎచ్. ఓ. ఎచ్. సీటీ కమిటీవారు అవియాను స్పెసిఫిక్‌నకు యిచ్చిన సౌవర్ణపతకగలి బడెను.

బీహార్ సెంట్రల్ రిలీఫ్ కమిటి
(మెడికల్ డిపార్టుమెంటు)
మోతిహారి

"మీరు బీహారుసెంట్రల్ రిలీఫ్ కమిటీయొక్క వైద్యశాఖకు మీ ఆంటిమలేరియాగుళికలను కావలసినన్ని యిచ్చియుండిరి. నాసహాయకులు వాటిని ఉచితముగా పంచిపెట్టిరి. నేనున్ను మలేరియాతగిలినవారికి వాటినిచ్చితిని. అనేకరోగుల విషయములో యీ మాత్రలవల్ల తీక్ష్ణజ్వరములున్న, అంతర్గత జ్వరములున్న తగులుచుండుట మూడు రోజులలో నిలిచిపోయెను. దీర్ఘకాలమునుండియున్న మలేరియాకు కూడ యీ మాత్రలవల్ల నయము కనపడెను." "నాకుయీగోలీలవల్ల సంపూర్ణ సంతృప్తి కలిగినది."

యం.బి.బి.యస్. (బొంబాయి)
డిస్ట్రిక్టు మెడికల్ ఆఫీసరు.

—

అబు హైస్కూలు,
మౌంటు అబు.

"మీ ఆంటిమలేరియా గోలీలు చాలా తృప్తికరములైనవి"

మెసర్సు, జి. హెచ్. [illegible]

కొంతకాలమునుండి మలేరియా అంతకంతకు తగ్గుటపోయి ఆకస్మికముగా హెచ్చుటకు ప్రారంభమైనదని వార్త చేరినది. పోయిన మలేరియా మరల మరలవచ్చుచుండుటచే రోగులకు క్వైనాలో విశ్వాసము పోవుచున్నది.

(౧౯-౧-౩౭నాటి 'టైమ్సు ఆఫ్ ఇండియా')

బొంబాయి

"నేను మీ ఆంటిమలేరియా గోలీలను వాడిచూచినాను, మంచి ఫలితముకల్గినది. మీ బిల్లుతో కూడా యీజాబు మీకందించువానిచేతికి మరి మూడు సీసాల నిచ్చి పంపుడు.

యల్.ఆర్.సి.పి. (లండన్)
యం.ఆర్.సి.యస్.(ఇంగ్లండ్)

—

హైదరాబాదు మునిసిపాలిటీ

"ఈ శాఖోద్యోగులు అవియాను ఆంటిమలేరియాగోలీలను పంచిపెట్టి, ఉపయోగించి చూచినారు. మంచిగా పనిచేసినవి.

మునిసిపల్ కమిషనరుకు బదులు
అష్రఫ్ నవాజ్ జంగ్

—

పాలీక్లినిక్, (హాస్పిటల్)
బొంబాయి

"నేను ముజఫర్పూరు జిల్లాలో బీహారు సెంట్రల్ రిలీఫ్ కమిటీయొక్క మెడికల్ ఆఫీసరుగా పనిచేయుచున్నపుడు మీ ఆంటిమలేరియా గోలీను వుపయోగించగా మంచిఫలితములు కనబడెను.

మలేరియాతో బాధపడువాడెవ్వడైనను నాకగనబడినచో నేనతనికి యీమాత్రలను వాడుటకు గట్టిశిఫారసుచేయగలను. యం.బి.బి.యస్.

ఏ విషయమున జూచినను యిది క్వైనాకంటె మంచి ఫలితము నిచ్చునది

దీర్ఘకాలము బాధించు వదుసజ్వరములు, విడువక కాచుజ్వరములు — వీటిలో యెన్నిరకములుకలవో అన్నిరకములను అవియానుఆంటిమలేరియా గోలీలు నయముచేయును. ఈగోలీలు తప్పక నయముచేయును. వాటివలనకలుగు ఫలితము స్థిరమైనదనిరుజువుచేయబడినది. ఎప్పటికిని ఒకసీసా దగ్గర వుంచుకొనుము.

ఈప్రత్యేకౌషధములో గులాంచా యక్స్ట్రాక్టు, చిరెటాయక్స్ట్రాక్టు, ఖాక్సిల్ యక్స్ట్రాక్టు, కార్డామోమిసెనా, సింకోనారబ్, క్వాస్సు, యింకను యితర నిర్దోషములైన ఓషధులుచేర్చబడినవి. ఆర్సెనిక్, స్ట్రిక్నైను, అకోనైటు మొదలగునవిదీనిలో చేరలేదు. క్వైనావల్ల చెవులుపొక్కలుటతప్పనిసరియైనపుడు యీమాత్రలుమిక్కిలిప్రయోజకరములు. స్త్రీలుగర్భవతులుగ నున్నపుడుగాని, ఋతుసంబంధ దోషములు గల్గియున్నపుడుగాని యీమాత్రలవాడవచ్చును. శిశువులకు బాలురకుకూడ వీనిని వాడుటవల్ల ప్రమాదములేకుండుటయేగాక లాభము గలదు

అవియాను ఆంటి మలేరియా గోలీలు

ఏ. అమీన్ అండుకో
౧౧౪. ఫ్రీర్ రోడ్డు, కార్నాక్ బందర్, బొంబాయి ౩.

టెలిఫోనునెం. ౨౦౭౧౧, ౭౨౭౬౯;

టెలిగ్రాం "ఆంటిక్వినిన్"

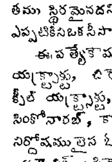
(బ్రాంచి:— యుక్సెల్సియర్ బిల్డింగు, హైదరాబాద్, [దక్కన్]

బెంగాలు, బీహారు, ఒరిస్సా, అస్సాములకు చీఫ్ యేజంట్లు

మెసర్సు [illegible] అండ్ కో., ౧౧, [illegible] స్ట్రీట్, కలకత్తా

అవియాను ప్రత్యేకములు కెమిస్టుల వద్ద దొరకును.

ఈ ఉచిత నమూనాకై వ్రాయుడు

డాక్టరులు, ఫార్మసిస్టులు మందుల సప్లయికోరిన చో ౧౦౦ గోలీలనమూనాలు ఉచితముగాపంపబడును, ఉత్తరువ్రాయునపుడు ఏ. అమీన్ అండుకో, బొంబాయి ౩." అనుచిరునామాకు వ్రాయవలెను.

[illegible]

మూడవపేజీ చూడుడు

దుకశోరగానివాడనగడా అని పరితపిస్తారట భగవత్కైంకర్యానికి అంకితంచేసినవాళ్ళు లేచి కల్యాణిలిచినమర్యాద యీ సమస్తారంభోసం దేవేంద్రుడుకూడా ఆశపడ్డాట. వాళ్ళు సాధికలను వేసేఅప్పుడు నికడలవుంగోహాచేత్తో, మనుషిపట్టుకవి దేవళ్ళికలగడలజ్ఞాపకోసక తెస్తే, నగపెట్టు కంటారట. కృష్ణరాయవిజయంతో అంధ్రవాఙ్మయచరిత్రలో నూతనప్రకరణం తెరిచిన ధూర్జటికూడా విజయనగరంలోని దేవదాసీలను యిట్లాంటివాళ్ళగానే వర్ణిస్తాడు. ఈ రెండిటినిబట్టి విజయనగరంలో దేవదాసీలు యింతమహిమ యిట్లాంటివ శ్రేష్ఠవని వూహించాము.

వీళ్ళు కేవలం గౌరవాన్ని మేస్తూనూ దేవాళ్ళు కాదు. గొప్ప ఐశ్వర్యవంతులు కూడా. వీళ్ళని అప్పుడప్పుడు అనుగ్రహించే సైన్యాధిపతులను, మంత్రులను మించగలిగినధనికులు కూడా వీళ్ళలో కొందరుండేవారు. మాన్యాలు, భూములు, జాగీర్లు కూడా వుండేవి వీళ్ళకి. వాళ్ళు బైటికి వెళ్ళేటప్పుడు మ్యానా, భోయీలు, నౌకరులతో రాణులతో సమానమైన దర్జాతో వెళ్ళేవాళ్ళు. వజ్రమాణిక్యాలతో కూడిన వాళ్ళనగలు రాణుల ఆభరణాలతో పోటీచేసేవి.

ఇట్లా అతివైభవంగా ప్రపంచంలో విహరించే స్త్రీలు యీ భోగంవాళ్ళే కాక యింకా కొందరుండేవారు. వాళ్ళు పూలమ్మేవాళ్ళు. కృష్ణరాయలు ధూర్జటి మొదలైన కవులు వీళ్ళని వర్ణించారు. ఈ పూలమ్మే యువతుల దగ్గిరికి యువకులు వెళ్ళి ముసలివాళ్ళని హితం ఉవ్విళ్ళూరించేట్టు సరసగర్భంగా మాట్లాడేవాళ్ళట. పోహా యువకుడాయువతిని సమీపించి "వెలదండకు యెంత?" అని వినేవాళ్ళకి అసాధారణమైందిగా తోచకుండా అంటాడు. అయువతికూడా రసికత్వంలో యీతనికి తీసిపోదు. అదే భాషలో "నాదండవెల ఏమియగలవా?" అంటుంది. సంభాషణ యింకా కొంతముందుకు జరిగిపోయిన తరువాత అతనంటాడు "కలువతావులెవ్వి?" "కలువతావులు కనవా, ఆకేకం" అంటుంది.

పసుపు, కుంకుమ, బుక్కా మొదలైన సుగంధద్రవ్యాల విక్రయించే స్త్రీలుకూడా యిదే తెగవారని ధూర్జటిచిత్రిస్తాడు.

ఇట్లాంటివదిలి కలాశాలలను, సుగంధద్రవ్యాలను విక్రయించడం మనకాలానికి క్రొత్త.

అకాలపు బ్రాహ్మణవనితలు చాలా అందమైనవాళ్ళట. మనలోని సువర్ణాభేదాల్ని చూడని పాశ్చాత్యులుకూడా అప్పటి గోడుకవిజయనగరాన్ని చూసి "అచ్చటి బ్రాహ్మణస్త్రీలు చాలా అందమైనవాళ్ళు" అనివ్రాశారు. అప్పుడు, బ్రాహ్మణులే కాదు. వైష్ణవులు ద్రావిడులైనా యిప్పటికీమన దేశంలో అన్ని జాతులవాళ్ళలోకన్నా సౌందర్యవంతులున్నారు. అయినా ఆసౌందర్యమంతా అనాగరికమైన వస్త్రాల్లోనూ, నగల్లోనూ దాగిపోయి చప్పనఅవుపడదు.

వాళ్ళు మొగవాళ్ళంత యెక్కువగా వీధుల్లో తిరగకపోదురుగాని, రాజులకున్న గోషా వీళ్ళకులేదు. ఎక్కువగా గృహకృత్యాలు నెరవేర్చడమే వీళ్ళవృత్తిగా తోస్తుంది. ఇంటికొచ్చిన అతిథికి పరిచర్య చేయడం, వండిపెట్టడం ఆమెముఖ్యధర్మం. వర్షాకాలంలో కట్టెలు మండక పొగమూటి గుబ్బి నిప్పు కొండ యింటివూరును వాపాలకుపెట్టి వంటచేసవాకిరిచేసి బ్రాహ్మణగృహిణులను కనికరస్తాడు పాపం అల్లసానిపెద్దనవంటి కవులు కూడా వండిపెట్టి పరిచర్యచేసే గృహిణులను చరిత్రకారుడు అన్నపూర్ణాదేవి సమానురాలని పొగడుతాడు. మంచికలవలుగలతోటలోపలచేసి అచ్యుతమల్లనార్యం విస్తు తెచ్చే... గవలమరాయలుకరించడంచదివితే చిన్నతూలపుండే రాగిబిందెల్ని చంకలోయెత్తుకొని భారాన్ని నడుంపోయలేకుండు తెలియక సావడాలో తప్పేపాదాలు తడిదడి అవేశ్వరవంతిలిప్పుడు మనమందరంచే వదుస్తున్నారేమో అనిపిస్తుంది.

కొప్పరవిగలకగూడా చాకిరియే గృహిణీధర్మంగా భరిస్తారురాయలు, వర్షాకాలంలో జనజనము సురుకుసేవ్వుడుగొంగడి కొంప్పరవేసుకొని పొలాల్లోవుండే తమభర్తల కోసం అంబలితీసికెళ్ళారట. అలాప్పురగుడిసెద్వారానికి తగిలి అక్కడేవుండిపోకుండ లోపలవాళ్ళభర్తలు మొక్కజొన్నపొత్తులలైనవాటిని చేతుల్లో విత్తనాలవిడదీస్తూంటా బైటచల్లగా ముసురుకురుస్తుంటే అవెలుగులు తెచ్చిన కుండలంలో తాగి వాళ్ళతో సరసల్లాపాలాడి పంపివేసారట ఆ కాలంలో యిప్పటికీ నాలుగువందలయేళ్ళు గడిచిపోయినాయి. వాటికి స్పురణతఅవ్వం ఇట్లాగేవుంది. అణుమాత్రభేదంకూడాలేదు. ... సంవత్సరాలు గడచినా ... మార్పులేనివీ ... కూడా మనగుణమేనేమోమరి!

గృహిణీధర్మాలు [illegible] స్త్రీ [illegible] కర్తవ్యమైనాయి ... [illegible]

ఆయావతిరోనా తండిటానిట్లాట్లా యెంత్రవిద్యాశాస్త్రీలుండేవాళ్ళు ఎందరిక్కవాసరే అప్పుడుఅంటుచేసేవాళ్లంతాస్త్రీలే. సాటంమేంగాని తండితే దుకాణంవంగాప్పుడు వాళ్లోపడితే పెట్టలేరు. సభలోర జాకు వింతాహారంలునిసిరేద, కస్తూరివిడెంచెసిన యిస్త్రేది, అడపం (యిప్పటికీఅది నాందాంతనేది) పట్టేది, యిట్నీకూడా అడివాళ్ళే చేసేది. రాయవిలాసంగావుండే పోక్స్వే చెప్పమని పెద్దనదిగితే అయనచెప్పింపేవుంకేవో పాటి "కమనీయప్రదమూలతెచ్చి కస్తూరిమిడిశ్చామకపుయిన భోజనముఖ్యంచమము" యిన్నివుంచుకొని కవిత్వంచెప్పటానికిలేదనేది. అపద్యంకూడా రాజసభలో యీపనులుచేసేవి స్త్రీలనని తెలుస్తుంది వీళ్ళుకాక విలువిద్యయందారితేరినవాళ్ళు, కొమ్ములూదేవాళ్ళు మల్లయుద్ధంచేయగలవాళ్ళు స్త్రీలు ఆనేకులు విజయనగరంలా వుండేవాళ్ళు.

ఈపనులేగాక అప్పటిరాజులకు తలంటి అభ్యంజనం చేయించేవాళ్ళు కూడా స్త్రీలేనట ధూర్జటి, కృష్ణరాయవిజయంలో, కృష్ణరాయణ్ణి పెళ్ళికొడుకునిచేసేసందర్భంవర్ణిస్తూ ఆయన అభ్యంజనంవర్ణిస్తాడు. అచేయించేవాళ్ళంతాస్త్రీలే. స్నానంతరయికాక వొంటితడిఅద్దేవాళ్ళుకూడావాళ్ళేనట. ఆరాయలకాలంలోరాసిన పారిజాతాపహరణంలోకూడా శ్రీకృష్ణునికి అభ్యంజనస్నానంచేయించినవాళ్ళు యువ్వనవతులైన స్త్రీలని తిమ్మనరాస్తాడు. "నిలువుటద్దంబు కొకయింతినిల్పెనపుట" అనివర్రిస్తాడు. ఇదంతచోద్యమనిపించగూడదు మనకు జమీందారీయిళ్ళల్లో, దొరలయిళ్ళల్లో పండగాపబ్బంరోజుల్లో భోగంవాళ్ళచేతతలంటించుకొని నీళ్ళుపోయించుకోటం యిప్పుడుకూడావింటుంటాం.

అప్పటిసాంఘికాచారాలు యిప్పటికన్న ఆట్టేభేదంవున్నట్టుఅగుపడదు. రాజులయిళ్ళల్లో ప్రౌఢావివాహాలేజరిగేవి. చిన్నాదేవిని కృష్ణరాయలువివాహమైనప్పుడు ఆమెపిల్లకాదు. యుక్తవయస్కరాయలతో యెంతోకాలం ప్రణయగాథ జరిగినతరువాత ఆమెవివాహమయింది. ఓడదేశపతిపుత్రునుకూడా వివాహమప్పుడు ప్రౌఢగనేవున్నట్టు కనబడుతుంది. ఆమెని విరహబాధనిసహింపలేని పడుచుదానినిగావర్ణిస్తాడు ధూర్జటి. కొనికక్కినజాతులవాళ్ళల్లో వివాహానికి యుక్తవయస్సేదో స్పష్టంగాతెలీదు. ఆముక్తమాల్యదను చిన్నపాటినుంచిత వస్వంతకూతురులాగా పెంచినబ్రాహ్మణు ఆమెవిరహబాధ అనుభవించేయీడుదాకా పెళ్ళిలేకుండా పెంచాడు కొనియీ పొక్కఆధారంమీద అప్పటి బ్రాహ్మల్లోకూడా ప్రౌఢావివాహాలేజరుగేవని మనపూర్వాచార పరాయణులమంతున ఆనటానికిసాహసంచాలదు

స్త్రీల అలంకారపద్ధతిలో యిప్పటికన్నా అప్పుడు భేదంవుండేది. విజయనగరంలో విజయదశమిఉత్సవం అన్నిటికన్నాగొప్పది. బహుదివ్యంగా జరిగేది. సామంతరాజులంతా యీదారికోసం విజయనగరంలోకూడేవాళ్ళు. అతొమ్మిదిరోజులూ ఇంద్రలోకంలోని దేవేంద్రునిసభలావుండేది కృష్ణరాయుని సభామంటపము ఆతొమ్మిదిరోజులూ వాయంనుంచిరాత్రిదాకా పల్లవులైనవుజలు. సాయంత్రం రాణీవాసంవైపుద్వారంనుంచి యిరవైయిరవైఅయిదుగురు ద్వారపాలకులచేతుల్లో బెత్తాలు భుజాలమీద కొరడాలుధరించి వారుసల్లోవొస్తారు. అంతాఆడవాళ్ళు వీళ్ళవెనక ... నాట్యం స్త్రీలు మృదంగాలు మొదలైనవాద్యాలువాయిస్తో, వీళ్ళవెనకాలే దాదాపుఅరవైమందియువతులు. అంతానిండుయవ్వనంలోనివాళ్ళు, అందాలపదహారుమంది యిరవైఅయిదేళ్ళ మధ్యయీడువాళ్ళు వాళ్ళు ధరించినగుడ్డలు అతిమృదువైన ... నైనపట్టుచీరలు. నెత్తులమీద పెద్దముత్యాలతో పూలుకుట్టిన పట్టుటోపీలు. వీటినికల్లాయిలకన్నా వజ్రవైఢూర్యసిలమే ఘాదియమూల్యరత్నాలను బాంగారుపరిచినబంగారుపట్టలమెడలో, ముత్యాలు మొదలైనవాటితో యల్లినహారాలు. కట్టలకు

... కసిరికాలుమబ్బుదారి ... యెక్కువమేర వాయువిరత్నాలు ... తావిరంతులంటాలు పొత్తిరాజాలు ... ఉండేవి. అనేకాకనేకనుమత్తేలు అక్షినగలురేదేవి, కాళ్లకు అనేకవిధములైనఆభరణాలు. ఇవిఅన్నిటికన్నా విలువైనవి. ఎక్కువఅలంకర్తయుమైనవి. నగలభారంతో కొందరునడవలేకపోతే వేరేకొందరుస్త్రీలు వాళ్ళకి సహాయంచేస్తూ తెంబడిస్తారు. వీళ్ళచంకల్లో వీళ్ళనుమోసేపుండెలంటటే బంగారుసంపుటాలు లోపలంతామైనంతో అరటించినముత్యాలు, వాటిమధ్యదీపం ఈఅరుకైమంది వాహారిజెనుకోలవోహారు తెమగావొచ్చి ప్రాసాదాంగణంలోవున్నగుర్రాలకుమామూలుప్రదక్షిణాలుచుట్టి నిష్క్రమించేవాళ్ళు. ఇట్లాప్రతిరోజూ నోహారాణి తనస్త్రీలనివంపేది అతొమ్మిదిరోజులుఎట్లావుండేదో, ఆటోపీలుఅనగలు అవద్మాలాలు, అఆందెలు, అపట్టుబట్టలు, అయవ్వనమూర్తులు, అజంత బొమ్మలరాగా యిట్లావుండేనో అదృశ్యం! అట్లాటోపీధరించిపోయిన కన్యల్ని ఆజంతవేశ్యారికిసుఖియేటవుముయ్చితులబొమ్మల్ని చూస్తే పుల్కిపోతున్న కేమనహృదయంతనాడు విజయనగర ప్రాసాదాంగణంలో అసామంతరాజులహృదయాలు యెట్లాపొంగిపోయాయో! అరత్నఖచితసింహాసనంలో వొరగి ఆక్షీరంగాసముద్రంలాగుకూచొని అదంతాచూస్తూ తనసామ్రాజ్యవైభవాన్నిగమనిస్తూ యేమనుకొన్నాడో ఆకృష్ణరాయలు ఆకన్యకాన్ని గంధర్వుల్ని యింకాయెట్లావర్ణించాడో తొమ్మిదిరోజుల్లోనే... తన సుకన్యాలో అక్కడికవులు రాయలతో అవైభవంలో మునిగితేలి బ్రతికినంగుకు సాహిత్యవిద్యానుభోగం. అరాఘవాయాడని అరాజ్యంపోయిందనిమాటమాటికీ మనతాతముత్తాతల్ని యేడ్పించాయీ కవులు, అవనిరాకపవరలకినఅవసరము లేదు. దుఃఖానికికారణంలేదు. అరాయలుపోలేదు, అరాజ్యంపోలేదు, అంతవట్టిభ్రమ. ఏవస్తువుకూడా ప్రపంచంలో నశించదు శక్తి, వైభవముకూడా సిరాలు కాలచక్రం గిరగిర తిరిగినతరువాత అవస్తువుకూపంమారుస్తుంది. అప్పుడే యదిమనకంటికిఆత్మనామవస్తువగుపడుతుంది. నాడురాయలదివాణంలోనృత్యంచేసినయీ భరతనాట్యకళ్ళ నక్కడినుంచికదలివచ్చి వొక్కయిరుపతోపురంలోకి విశాలమైనయీఆంధ్రదేశాన్నంతతననృత్యరంగంగా మార్చుకొనింది. యీ రాజపోషణన్ని పొడిలించుకొనిపొవారిని దేహీయనకుండస్వాతంత్ర్యముగా బ్రతుకుతోంది. యెవరైనా ఏరాజులైనా మెప్పుతో కట్నాలిస్తేస్వీకరిస్తుంది. యిట్లాంటి పెద్దనవంటికవుల్ని యెందరో కంటోంది, కొంటెయీఆశాస్త్రీయవనగరకవితాంకిత్వం పోయిందనటంతప్పు. రాజుల పట్నాలే యీవిజయనగరవైభవం యీరాయలశక్తి ధనతయన్నిత్రవి మనంపంచుకున్నాం. యెవన్నీ యిప్పుడు యిన్నిదికి మాప్పుడైనమనలోవున్నారు ఇప్పుడుమనకోహాంపీలో వనుపడ్డేదృశ్యం పనికిరానుండాయవ్వనే పొదిలేకవహాయిహూపంకూపాన్ని చూసి హామచచ్చిపోయిందనటంలో యర్థంలేదు

వర్షిమేఘాలుకమ్ముతోన్నాయి. ఉరుములు మెరుపులు యథికమవుతున్నవి. కొద్దిరోజుల్లోనే వరాలారంభమవుతాయి గతివేళ్లో బాగతగాదాడుకున్న యిమూల్యధాన్యం మట్టంలో వెదజల్లేకాలంక్షీణు గావొస్తోంది. పంటవిలువైంది పండాలంటే మంచిదిపండాలంటే మనంపోహారయితుగాచూస్తో దాచుకున్న ధాన్యంలెక్కలేకుండా మంటలోకలపాలి ఆక్షేత్రాలకృషిచేయాలి, యిట్లాంటిపంటనపేక్షించేకాళ్ళదివిడ ప్రస్తుతం చెయ్యాల్సిందల్లా భూమిలోపోయటానికిధాన్యంపొతంచేయటం పనికిరాదు. సమకూర్చుకోవడం తయారుకోసం యెవరిమావెదం, యంతే.

గోలకొండపత్రికా కార్యాలయమున వెలకువచ్చు గ్రంథములు

హిందువుల పండుగలు	1-8-0
ఉచ్ఛ్వల విషాదనాటకము	0-12-0
కృష్ణాజ్ఞాన సంవాదము	0-6-0
సంఘోద్ధరణ	0-6-0
కర్నూలురాజ వంశావళి	0-2-0
కృష్ణాలహరి	0-1-0
సుధాలహరి	0-2-0
నడికంటిరాయ శతకము	0-1-0
[illegible] (హరికథ)	0-1-6
[illegible]	0-1-0
[illegible]	0-1-0
[illegible]	0-8-0
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]

దొరకుచోటు:—
గోలకొండ గ్రంథాలయము సుల్తాన్‌బజారు
హైదరాబాదు (దక్కన్).

ప్రకటనలకు లాభము

గోలకొండ పత్రికయందు ప్రకటనవేయించి మీవ్యవహారమునందు లాభముపొందుడు. ఈపత్రిక నిజాంరాష్ట్రమునందంతటను బ్రిటిషిండియాయందును విరివిగాప్రచారముచేయుచున్నది. ప్రకటనరేట్ల వివరములకు:—"మేనేజరు గోలకొండపత్రిక" హైదరాబాదు, అని వ్రాయుడు.

REG No N. 45

Reg No M 215

STAMP

Printed and published by G Ramakrishna Reddy at the Golkonda Power Press, Hyderabad Editor K Balakrishna Reddy